

Vuorelan koulukodin laatukäsikirja

Kirja on syntynyt laatuprojektin tuloksena vuosina 2004–2006 ja sitä päivitettiin ensimmäisen kerran vuonna 2008. Laatukäsikirjan kolmas painos valmistui vuonna 2012.

A. VUORELAN TOIMINNAN YLEINEN PERUSTA.....	4
1. JOHDANTO	4
2. VUORELAN YLEISKUVAUS.....	5
2.1 HISTORIASTA NYKYPÄIVÄÄN	5
2.2 VUORELAN VISIO	6
2.3 TOIMINTAYMPÄRISTÖ	6
2.4 KOULU	7
3. VUORELAN TEHTÄVÄ JA TOIMINTAA OHJAAVAT PERIAATTEET	8
3.1 TOIMINTAA OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ.....	8
3.2 TOIMINTA-AJATUS.....	9
3.3 VUORELAN PERUSTEHTÄVÄ	10
3.4 TOIMINTAA OHJAAVAT ARVOT JA PERIAATTEET	11
4. VUORELAN ORGANISAATIO JA TOIMINNAN KEHITTÄMINEN.....	12
4.1 JOHTAMINEN	12
4.2 VUORELAN JOHTAMISJÄRJESTELMÄ	12
4.3 TOIMINTAJÄRJESTELMÄ	13
4.4 PROSESSIVASTUUT	16
5. KOULUKODIN ASIAKKAAT JA SIDOSRYHMÄT	18
6. HENKILÖSTÖN KEHITTÄMINEN	19
6.1 HENKILÖSTÖPOLITIikka	19
6.2 REKRYTOINNIN PERIAATTEET.....	20
6.3 PEREHDYTTÄMINEN	21
6.4 HENKILÖKUNNAN KOULUTUS.....	21
B. HOITO, KASVATUS JA OPETUS.....	22
7. YKSILÖLLISYYTTÄ, YHTEISÖLLISYYTTÄ JA PERHEKESKEISYYTTÄ TUKEVAT TOIMINTATAVAT	22
7.1 OMAOHJAAJATYÖ.....	22
7.2 VUORELAN ARKI	23
7.3 ARJEN OHJAAMINEN	25
7.4 SOSIAALISTEN TAITOJEN KEHITTÄMINEN	26
7.5 PERUSTARPEISTA HUOLEHTIMINEN	27
7.6 KASVATUSTYYLI.....	28
7.7 KOULUNKÄYNTI.....	29
7.8 PERHETYÖ	31
7.9 PSYKIATRISEN HOIDON JÄRJESTÄMINEN JA TARKKAAVUUSONGELMIEN HOITO	33
8. HOITO- JA KASVATUSSUUNNITELMA	33
9. NUOREN POLKU	35
9.1 SIIJOITUS	35
9.2 VUORELASSA OLON VAIHEET	37
9.2.1 TUTUSTUMINEN JA KIINNITTÄMINEN	38
9.2.2 KOULUNKÄYNNIN JA MUUN ARJEN HALLINNAN OPETTELU.....	38
9.2.3 ELÄMÄNHALLINNAN SYVENEMINEN.....	40
9.2.4 JÄLKIHOULTOSSUUNNITELMAN SYNTYMINEN JA LÄHTEMINEN	41

10. KRIISI- JA ONGELMATILANTEIDEN HOITAMINEN	42
10.1 KRIISISUUNNITELMA JA SUUNNITELMA OPPILAIDEN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ.....	42
10.2 ERITYINEN HUOLENPITO	44
11. TULOSTEN SEURANTA	46
11.1 ARVIOINNIN TARKOITUS.....	46
11.2 VUORELAN ARVIOINTIMENETELMIÄ.....	47
12. DOKUMENTOINTI JA ASIAKIRJOJEN SÄILYTYS.....	50
13. LOPUKSI	51

A. VUORELAN TOIMINNAN YLEINEN PERUSTA

1. Johdanto

Laadulla on merkitystä. Arkikielessä käytämme varsin sujuvasti sanaa laatu kuvatessamme erilaisia asioita palveluista tuotteisiin. Pidämme itsestään selvänä, että tarjolla olevista tuotteista on saatavissa tuoteseloste. Kun kyse on palvelusta, laatu koostuu työvaiheiden kuvauksista eli siitä, miten työtä arjessa tehdään. Vuorelan koulukodissa laatu tarkoittaa sitä, että saadaan syntymään luottamus ja hyvä vuorovaikutus nuoren, perheen ja työntekijöiden välille.

Vuorelan koulukodin laatukäsikirja syntyi osana laatuhanketta, jonka koulukodit toteuttivat yhdessä Stakesin kanssa. Laatuhankkeen suunnittelu käynnistyi Vuorelan koulukodin johtajan Kurt Kyllöisen esityksestä vuonna 2003. Vuorelan tavoitteena oli silloin ja on edelleen vastata laadullisesti korkeatasoisin palveluin sijaishuollon haasteisiin ja profiloitua lastensuojelupalvelujen tuottajana. Laatukäsikirja perehdyttää lukijan Vuorelan toiminnan ydinprosesseihin.

Vuorelassa kehittämistyöstä vastasi 8-jäseninen laatukoulutukseen osallistunut kehittämissiimi. Työskentely eteni koulukotien työntekijöiden yhteisinä tapaamisina ja ohjattuna välitehtävätyöskentelynä työryhmissä ja koko henkilökunnan yhteisillä kehittämispäivillä. Uusiin työskentelymallien testaaminen arkityössä synnytti uutta yhteistä ymmärrystä Vuorelan toiminnan kehittämiseksi. Laatuhankkeen aikana selkiinnytettiin Vuorelan sijoituksen aikaiset keskeiset prosessit: sijoitus, hoito, kasvatusta, opetus ja jälkihuolto.

Laatukäsikirjaa on valmistumisensa jälkeen päivitetty kaksi kertaa, vuosina 2008 ja 2011. Vuosien aikana se on vakiinnuttanut asemansa hyvänä tiedon lähteenä toiminnastamme kiinnostuneille kuten myös perehdyttämisen apuna uusille työntekijöille.

Käsikirjan osassa A kuvataan Vuorelan toiminnan yleistä perustaa ja B-osassa mennään toiminnan sisälle kuvaamalla hoitoa, kasvatusta ja opetusta.

2. Vuorelan yleiskuvaus

2.1 Historiasta nykypäivään

Vuorela on yksi kuudesta valtion omistamasta koulukodista. Vuorela sijaitsee Hiidenveden rannalla noin viiden kilometrin päässä Nummelan keskustasta ja 50 kilometrin päässä Helsingistä. Vuorelan koulukodin ovet avautuivat kahdelle ensimmäiselle tytölle vuonna 1894. Sen jälkeen Vuorelassa on asunut 119 vuoden aikana 1827 oppilasta. Vuodesta 1987 alkaen on puolet oppilaista ollut poikia, sitä ennen laitoksessa asui vain tyttöjä.

Kasvatuslaitosten perustaminen kytkeytyi 1800-luvun kuluessa tapahtuneisiin laajempiin muutoksiin lapsuutta ja ennen kaikkea lasten vastuullisuutta koskevassa ajattelussa. Jo laitosten perustamisvaiheessa painotettiin lasten oikeutta huolenpitoon ja koulunkäyntiin. Vuorelan värikkäistä vaiheista valmistui kirja ”Kissapäiviä ja koulunkäyntiä” vuonna 2004. Historian kirjoitti FL Kaisa Vehkalahti.

Laitoksen toiminnan alkuvuosikymmeninä nuorten työpanos omavaraisessa maatalousyhteisössä oli välttämätöntä. Kaikille nuorille oli selvää, että he olivat tarpeellisia ja heillä oli vastuu yhteisistä asioista. Nykypäivänä asiat ovat monimuotoisempia ja niistä selviytyminen edellyttää vaativampien taitojen hallintaa eikä kokemus vastuullisuudesta ja tarpeellisuudesta välity nuorille yhtä selkeänä kuin aikaisemmin.

Toisen maailmansodan jälkeisessä yhteiskunnassa vanhat kasvatusmenetelmät kaipasivat uudistusta. Toimintaa ohjaaviksi periaatteiksi nousivat kodinomaisuus ja hoidollisuuden korostaminen. Kasvatuslaitos muuttui koulukodiksi vuonna 1946. Erityisen voimakasta koulukodin sisäinen uudistustyö on ollut 1970-luvulta lähtien. Työskentelymuotojen kehittämisessä keskeistä on ollut vastata vaikeahoitoisten nuorten hoidon tarpeeseen. Vuorela on kehittänyt erityisesti perhetyötä nuoren yksilöllisen kohtaamisen keskeiseksi työvälineeksi. Työopetuksen ja kansakoulun tilalle on tullut peruskoulu, jonka keskeinen tehtävä on antaa oppilaille perustiedot ja valmiudet kohdata nykypäivän ammattiopetuksen haasteet.

2.2 Vuorelan Visio

Vuorelan koulukodin visio on ylläpitää ja edelleen kehittää hoitoa, kasvatusta ja opetusta vastaamaan vaativimpien lastensuojelun asiakkaiden tarpeita. Eri tavoin saatu palaute yhteistyöverkostolta ja oma arviointimme ohjaavat toimintamme kehittämistä vuorovaikutuksessa käyttäjäkuntien kanssa. Hyvien tulosten turvaaminen siirryttäessä sijaishuollosta jälkihuoltoon on asia, joka on koko ajan ajankohtainen.

2.3 Toimintaympäristö

Vuorela sai omaleimaisen ilmeensä ensimmäisen johtajattaren Hanna Hernbergin ansiosta 1900-luvun taitteessa, ja nykyisinkin koulukodin ydinalueen muodostavat neljä rakennusta ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita ja museoviraston suojaamia. Laitosalue rajoittuu Hiidenveteen ja on kauniin, metsäisen luonnon ympäröimä. Nuoret asuvat taloissa, joiden nimet ovat Hannala, Mieheli, Sirkkula ja Vanhala. Perhekoti Jaakkola sijaitsee vastarannalla kolmen kilometrin päässä. Tytöt ja pojat asuvat eri taloissa. Vuorelan toimistot ja neuvottelutilat ovat Johtolassa ja perheet voivat majoittua Puuhalaan. Koulu toimii pääosin Opistolassa, josta löytyvät opetustilojen lisäksi liikuntasali ja keittiö sekä ruokasali. Vuonna 1998 valmistunut koulun lisärakennus Taitola sijaitsee Opistolalla vieressä. Siellä voi opiskella nykyaikaisissa tiloissa kotitaloutta, tekstiili- ja teknisiä töitä. Musiikin opetus tapahtuu Puuhalassa, jossa sijaitsevat nykyaikaiset bänditilat äänitysstudioineen. Vuorelassa on ajanmukainen hallinto- ja oppilasverkko sekä välineet ja ohjelmistot nykyaikaista tietojenkäsittelyä varten.

Nuorten määrä voi enimmillään olla 32, henkilökuntaa on 45.

Vuorelan vahvuudet toimintaympäristönä ovat:

- Rauhallinen luonnonkaunis ympäristö
- Turvallinen toimintakulttuuri
- Kokenut ja ammattitaitoinen henkilökunta
- Viihtyisät ja kodinomaiset toimintatilat

Vuorelassa on kautta aikojen kiinnitetty huomiota viihtyvyyteen sekä tilojen, kalustuksen että erityisesti ihmisten luomaan viihtyvyyteen. Vanhat kodikkaat tilat tarjoavat hyvät puit-

teet lämpimän ja kodinomaisen ilmapiirin luomiseksi. Laitosmaisuuksia vähentää se, että jokainen osasto sijaitsee omassa rakennuksessaan. Henkilökunta on saanut rakentaa ympäristönsä itsensä näköiseksi, jossa sekä aikuiset että nuoret voivat viihtyä ja johon voivat kiinnittyä.

Vuorelan kulttuuriin kuuluu yhteisvastuullinen suhtautuminen asioihin. Puuttumiskynnys huonoon käytökseen on matala. Lähtökohtana on, että jokainen vuorelalainen kantaa omalta osaltaan vastuuta viihtyisästä toimintaympäristöstä.

Vuorelassa on pitkät perinteet perhekeskeisestä työskentelystä. Perhe on Vuorelan tärkein yhteistyökumppani.

Vuoden 2005 alusta alkaen Vuorela on muuttunut ns. savuttomaksi alueeksi. Muutos koskee sekä henkilökuntaa, nuoria että vierailijoita. Perhekoti ja sen pihapiiri kuuluvat myös savuttomaan alueeseen. Tarkoitus on edistää tupakoimattomuutta sekä tukea nuoriamme tupakoinnin lopettamisessa. Samalla haluamme tarjota viihtyisän ja terveellisen asumis-oppimis- ja työympäristön kaikille Vuorelassa toimiville ihmisille. Opastetaulu osoittaa Vuorelaan tultaessa missä savuton alue alkaa.

2.4 Koulu

Vuorelaan sijoitettu lapsi ja nuori saa perusopetusta koulukodin omassa koulussa. Opetuksesta vastaa rehtori ja neljä päätoimista opettajaa. Lisäksi opetushenkilöstön apuna työskentelee kaksi koulunkäyntiavustajaa sekä oppimisvaikeuksiin perehtynyt psykologi. Opetusryhmissä on 4-8 oppilasta, mikä mahdollistaa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määritellyn yksilöllisyyden toteutumisen.

Oppimisympäristö pyritään järjestämään rauhalliseksi ja oppimiselle myönteiseksi niin, että vuorovaikutustaidot voivat kehittyä. Oppilasta ohjataan asettamaan oppimiselleen tavoitteita ja kantamaan niistä vastuuta. Tavoitteiden saavuttamisessa oppilas saa apua oman osastonsa ohjaajilta.

3. Vuorelan tehtävä ja toimintaa ohjaavat periaatteet

3.1 Toimintaa ohjaava lainsäädäntö

YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen (1989) kolmannen artiklan mukaan kaikissa julkisen sosiaalihuollon toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Sopimusvaltiot takaavat, että lasten huolenpidosta ja suojelusta vastaavat laitokset ja palvelut noudattavat toimivaltaisten viranomaisten antamia määräyksiä, jotka koskevat erityisesti turvallisuutta, terveyttä, henkilökunnan määrää ja soveltuvuutta sekä henkilökunnan riittävää valvontaa.

Lastensuojelulaki ohjaa keskeisesti koulukodin toimintaa. Lastensuojelulaki 417/2007 ja laki lastensuojelulain muuttamisesta 88 /2010 edellyttävät lastensuojeluprosessin tarkkaa dokumentointia. Laki edellyttää, että sijaishuollossa käytettäviä rajoittamistoimenpiteitä voidaan kohdistaa lapseen vain siinä määrin kuin sijaishuoltoon johtaneen päätöksen tarkoituksen toteuttaminen, lapsen oma tai toisen henkilön terveys tai turvallisuus välttämättä vaatii.

Laissa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä (156/2010) säädetään, että valtion koulukodeissa annetaan kasvatusta, hoitoa ja opetusta lastensuojelulain (417/2007) perusteella sijais- tai jälkihuoltoon sijoitetuille lapsille tai nuorille. Koulukodeissa voidaan antaa myös mielenterveyslaissa (1116/1990) tarkoitettuja mielenterveyspalveluja lukuun ottamatta tahdosta riippumatonta hoitoa. Koulukodin toiminnan yleinen johto ja valvonta kuuluvat Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle ja koulukodissa annettavaa perusopetusta ja siihen liittyvää muuta opetusta ohjaa opetushallitus. Laissa säädetään yleisesti koulukodin hallintoa, kasvatusta- ja hoitotoimintaa, opetustoimintaa sekä henkilökuntaa koskevasta toiminnasta. Samassa laissa säädetään myös vankilan perheosaston toiminnasta, jonka lastensuojelulain mukaista toimintaa Vuorelan koulukoti johtaa.

Perusopetuslaki 628/1998 ja asetus 852/1998 sekä koulun opetussuunnitelma ohjaavat koulun toimintaa. Keskeisenä toimintaohjeena voidaan pitää perusopetuslain kolmatta pykälää, jonka mukaan opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä.

Lasten huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983) annetun lain 1. § mukaisesti kasvatuksen tavoitteena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Kaikkien lasta koskevien päätösten ja siten myös lastensuojelun toimenpiteiden tulee olla lapsen edun mukaisia.

Myös Vuorelan sääntöihin on kirjattu perusedellytykset lapsen tasapainoiselle kehitykselle ja hyvinvoinnille:

- oikeus myönteisiin ja läheisiin ihmissuhteisiin
- oikeus hyvään hoitoon ja kasvatukseen
- oikeus iän ja kehitystason mukaiseen valvontaan ja huolenpitoon
- oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön
- oikeus lapsen taipumuksia ja toivomuksia vastaavaan koulutukseen
- oikeus saada ymmärrystä, turvaa ja hellyyttä
- oikeus fyysiseen ja psyykkiseen loukkaamattomuuteen
- mahdollisuus itsenäistymiseen

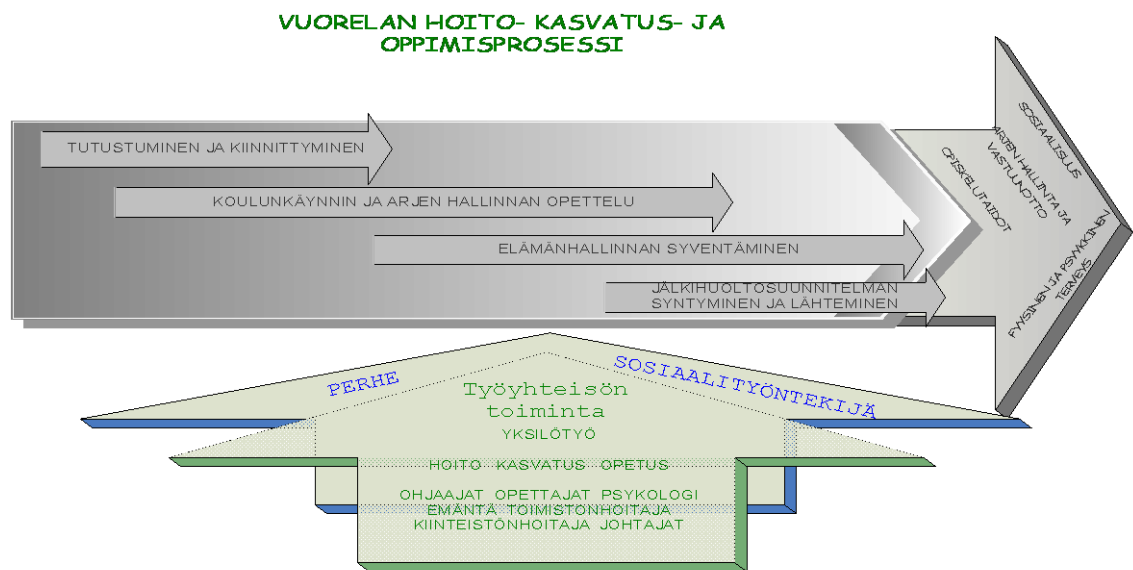
Velvollisuutemme on pitää huolta, että lapsen ja nuoren oikeudet toteutuvat kaikissa arkisissa toiminnoissa ja ratkaisuisissa.

3.2 Toiminta-ajatus

Vuorela tarjoaa korkeatasoisia ja laaja-alaisia lastensuojelun palveluja sijaishuoltoa tarvitseville nuorille. Olemme valmiit vastaamaan kaikkein vaativimpiin lastensuojelun tarpeisiin yhteistyössä perheiden ja muiden nuorten hyvinvoinnista vastaavien kanssa. Puutumme kehitystä haittaavaan toimintaan sekä edistämme iänmukaista kehitystä niin, että nuoret saavuttavat omien voimavarojensa mukaisen elämänhallinnan. Vahvistamme nuorten itsetuntoa ja -arvostusta ja autamme heitä näkemään itsessään piilevät kyvyt. Valmistelemme jälkihuoltosuunnitelman huolellisesti yhdessä lähiverkoston kanssa.

Työntekijän ja nuoren välistä suhdetta määrää työntekijän ammatillinen suhtautuminen. Nuoret ovat riippuvuussuhteessa työntekijään, jolla on laissa määritelty tehtävä ohjata ja säädellä nuoren elämää. Hyvä kohtelu, ymmärrettävä vuorovaikutus ja tavoitteellinen toiminta auttavat nuorta ja perhettä sitoutumaan asetettuihin tavoitteisiin. Aito halu kuulla toista on lähtökohta molemminpuoliselle ymmärrykselle.

Seuraavassa kuvassa on nuoren polku Vuorelan sijoituksen aikana, hoito-, kasvatus- ja oppimisprosessin vaiheet, nuorta tukeva perheen, sosiaalityöntekijän ja Vuorelan työyhteisön toiminta sekä yksilötyö sisältäen mm. työmenetelmät, toimijat sekä nuolen päässä sijoitukselle asetetut tavoitteet.

Kuvan sisältöä käsitellään B-osassa ”Hoito, kasvatusta ja opetus”.

3.3 Vuorelan perustehtävä

”Vuorelan perustehtävä on yhdessä perheiden kanssa pitää nuorista huolta ja hoitaa, kasvattaa sekä opettaa.”

Toiminnan tavoitteena on lisätä nuorten opiskelutaitoja, sosiaalisuutta, arjen hallintaa ja vastuuntuntoa, fyysisistä ja psyykkistä terveyttä ja hyviä selviytymisodotuksia.

Toimintatapamme ovat yksilöllisiä, yhteisöllisiä ja perhekeskeisiä.

3.4 Toimintaa ohjaavat arvot ja periaatteet

Arvomme perustuvat ihmiskäsitykseen, jonka mukaan ihminen on kehittymiskykyinen ja oppii kantamaan elämästään ja teoistaan vastuuta. Ihmisiä tulee kohdella kunnioittavasti ja tasavertaisesti riippumatta henkilön iästä, sukupuolesta tai uskonnollisesta vakaumuksesta. Painotamme hyvään etiikkaan perustuvaa työntekoa ja käsitystä siitä, mikä on oikein tai väärin ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Toimintamme on läpinäkyvää.

Turvallisuus

Turvallisuus on edellytys lapsen myönteiselle kehitykselle. Sisäisen turvallisuuden ja rajojen saavuttaminen on eheytyksen edellytys. Turvallisuuden rakentumisen kannalta on tärkeää toimia siten, että ketään ei loukata eikä kiusata. Arkipäivän toimintojen ja aikuisten menettelytapojen pitää olla ennustettavia ja sopimuksista on pidettävä kiinni. Nuoren turvallisuutta lisää kokemus siitä, että viime kädessä aikuiset kantavat vastuun tehdyistä päätöksistä. Aikuisten kyky tyynnyttää nuoren ahdistusta ja luoda rauhallista ilmapiiriä lisää toiveikkuutta ja myönteisiä selviytymisodotuksia. Aikuisten työyhteisössä kokema turvallisuus on edellytys turvallisen ilmapiirin luomiseen. Sen takaamme riittäväällä ja hyvin koulutetulla henkilökunnalla.

Osallisuus

Tavoitteena on, että nuoren osallisuus omassa elämässä kehittyy taidoksi hallita elämää. Sen vuoksi on tärkeää, että nuori osallistuu omien asioidensa käsittelyyn ja suunnitteluun, ja että asianosaiset tietävät riittävästi kulloinkin esillä olevaan kysymykseen liittyvistä tekijöistä. Kunnioitamme nuoren tunteita perhettään kohtaan ja tuemme hänen osallisuuttaan perheessään. Työyhteisön toimintarakenne edellyttää työntekijän osallisuutta työyhteisössä, minkä avulla välittyy kokemus mahdollisuudesta vaikuttaa asioiden kulkuun.

Työntekijällä on oikeus nauttia ammattitaitonsa sekä pätevyytensä suomaan kunnioitusta sekä johdon että muiden työntekijöiden taholta. Hänellä on velvollisuus käyttäytyä ammatinsa edustamien eettisten periaatteiden mukaisesti sekä laitoksen sisällä että sen ulkopuolella.

4. Vuorelan organisaatio ja toiminnan kehittäminen

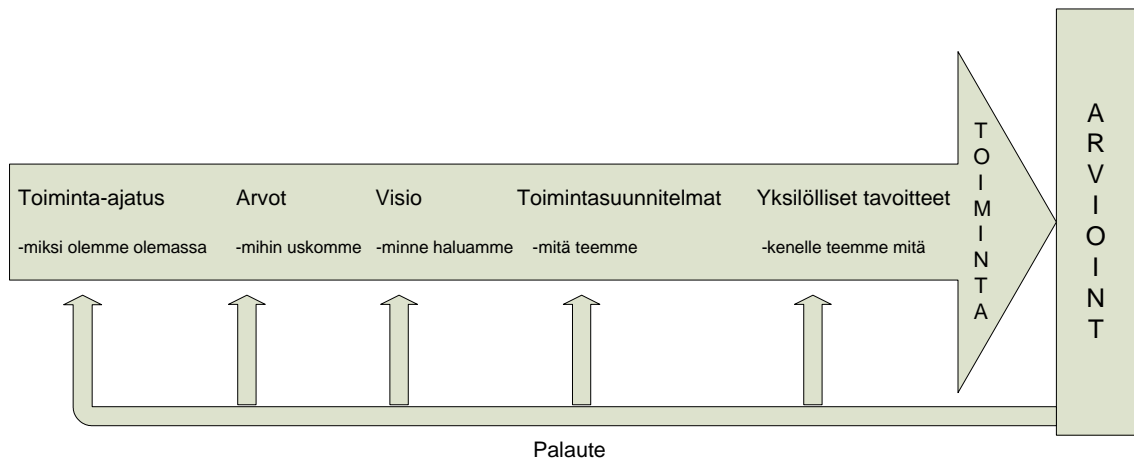
4.1 Johtaminen

Koulukotien yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat Terveyden ja Hyvinvoinnin laitokselle sekä koulun toiminnan osalta Opetushallitukselle. Valtion koulukotitoiminnan kehittämisestä ja johtamisesta vastaa kuuden koulukotiyksikön yhteinen johtaja. Vuorelan koulukoti laatii vuosittaisen talousarvioesityksen ja tilinpäätöksen Terveyden ja Hyvinvoinnin laitokselle. Valtion koulukodeilla ja vankilan perheosastolla on yhteinen johtokunta, jonka Terveyden ja hyvinvoinninlaitos asettaa neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Johtokunta valitsee johtajan ja apulaisjohtajan sekä hoitaa muut ohjesäännön määräämät tehtävät. Vuosittain laadittavan tulossopimuksen hyväksyvät johtaja, johtokunta, Opetushallitus ja Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. Maksullisen toiminnan tuotto muodostuu pääosin kunnilta perittävistä hoitopäivä- ja koulupäivämaksuista sekä kotikuntakorvauksesta ja määrärahasta perusopetuksen järjestämistä varten. Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos tukee tutkimusta ja toiminnan kehittämistä erillisellä määrärahalla. Toiminnalla ei tavoitella taloudellista voittoa.

Laitoksen johto vastaa taloudellisten toimintaehtojes toteutumisesta ja tiedottaa niistä henkilökunnalle työpaikkakokouksissa. Henkilöstön tietoutta kustannuksista ja kustannusrakenteesta arvioidaan kehityskeskusteluissa

4.2 Vuorelan johtamisjärjestelmä

Henkilöstön näkökulmasta arvojen, toimintaperiaatteiden ja perustehtävän selkeys on laadun perusta, joka mahdollistaa työskentelyn tavoitetta ja visiota kohden hoito-, kasvatus- ja opetustyön arjessa. Tavoitteiden selkeys ja niiden suuntainen työskentely – toimiva työyhteisö – tukee myös työssä jaksamista. Johtaminen yhdistää tavoitteista sopimisen, ohjauksen, tulosten arvioinnin ja kehittämisen toisiinsa liittyviksi elementeiksi jatkuvassa prosessissa, jolla pyritään kehittämään organisaation toimintaa yksilöitä ja tiimejä kehittämällä

Vuorelan johtamisjärjestelmä tukee henkilöstön sitoutuneisuutta perustehtävään. Tavoitteet ja toteuttamistavat ovat selkeitä ja niistä käydään avointa keskustelua. Eri toimintasektoreiden vastuunjako on selkeä ja tarpeiden mukaan resursoitu. Toiminta on ennakoitua ja suunnitelmallista ja kaikki työntekijät voivat kokea sekä osallisuutta että turvallisuutta joka päiväisiä työtehtäviä suorittaessaan.

Johtaja johtaa ja kehittää toimintaa yhteistyössä eri tahojen kanssa. Hän tekee koulukodin tuloja koskevat sopimukset ja suorittaa ohjesäännössä määrätyt toimialaansa liittyvät tehtävät. Apulaisjohtaja vastaa koulun toiminnasta ja toimii johtajan apuna.

Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos seuraa, että toimintayksikössä noudatetaan sitä koskevia säännöksiä sekä niitä määräyksiä ja ohjeita, joita asianomainen viranomainen toimivaltansa rajoissa antaa. Johtokunnan tehtävistä määrätään ohjesäännössä.

4.3 Toimintajärjestelmä

Seuraavassa kuvassa havainnollistetaan Vuorelan organisaatorakennetta pää- ja tukitoimintojen osalta. Henkilökunnan määrä ja rakenne määräytyy tarpeiden mukaan. Nuoret asuvat Hannalassa, Miichelässä, Sirkkulassa, Vanhalassa tai perhekoti Jaakkolassa ja perusopetusta he saavat Vuorelan omassa koulussa.

VUORELAN ORGANISAATIO

29 PAIKKAA, 46 TYÖNTEKIJÄÄ

Vuorelan tavassa tehdä työtä korostuu henkilöstön osallisuus toimintaan, avoin vuorovai-
kus ja toiminnan kehittäminen saadun palautteen avulla. Vuorelan toimintajärjestelmä
palvelee päivittäisen työn suorittamista ja mahdollistaa toimintastrategioiden laatimisen ja
seurannan. Eri palaverissa tarjoutuu tilaisuus pohtia työn suorittamista osaamisen ja oppi-
misen näkökulmasta ja saada vertaistukea. Vuorelan yhteistoiminnalliset ja neuvotteluraken-
teet ovat välttämätön osa sitä tukirakennetta, jolla varmistetaan toimintamme jatkuvaa ke-

hittämistä, voimavarojen tehokasta hyödyntämistä, työssä jaksamista ja työpaikassa viihtymistä.

Toimintajärjestelmää tukevat seuraavat neuvottelu- ja kokouskäytännöt:

■ Johtoryhmä

Johtoryhmä toimii laitoksen toiminta- ja kehitysstrategioiden valmistelufoorumina. Johtoryhmässä seurataan, että eri toiminnot tukevat työn suorittamista ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin edellytysten parantamiseksi. Johtoryhmään kuuluvat johtaja, apulaisjohtaja, vastaavat ohjaajat, psykologi sekä perhetyöntekijä. Ryhmä kokoontuu kerran viikossa.

■ Aamuraportti

Aamuraportti on kasvatushenkilöstön ja johdon yhteinen palaveri arki-aamuisin, kun oppilaat ovat menneet kouluun. Aamuraportilla tehdään lyhyt katsaus osastojen tilanteeseen ja käydään läpi päivän ohjelma ja sitä koskeva työnjako. Raportilla on myös mahdollisuus syventyä johonkin ajankohtaiseen asiaan.

■ Työkokous

Työkokouksessa käsitellään työyhteisöä koskevia esityslistan mukaisia asioita. Johtaja toimii koollekutsujana ja puheenjohtajana. Työkokous on tarkoitettu koko Vuorelan henkilökunnalle. Kokouksia järjestetään keskimäärin kuusi kertaa vuoden aikana.

■ Ohjaajien kokoukset

Ohjaajien kokouksien tarkoitus on tarjota keskustelufoorumi ohjaajan työn kehittämiseksi ja hyvien menetelmien sekä käytäntöjen jakamiselle. Kokous voi valmistella ehdotuksia työkokoukselle tai vastaavasti jatkotyöstää työkokouksessa sovittuja asioita. Kokouksia järjestetään keskimäärin kuusi kertaa vuoden aikana.

■ Työryhmäkokoukset

Työryhmissä suunnitellaan tulevaa toimintaa ja tarkistetaan määräajoin, että perustehtävälle asetetut tavoitteet toteutuvat. Ryhmissä käsitellään nuorten asioita ja seurataan tavoitteiden toteutumista. Työryhmät kokoontuvat joka toinen viikko vastaavan ohjaajan johdolla.

■ Opettajainkokous (duuma)

Duumassa käsitellään oppilasasioita, koulun toimintaan liittyviä ajankohtaisia asioita sekä suoritetaan toiminnan seuranta. Duuma kokoontuu maanantaisin koulun rehtorin johdolla.

■ Syyskauden suunnittelupäivät (Porukkapäivät)

Syyskauden alussa pidetään koko työyhteisön kehittämispäivät. Johtoryhmä suunnittelee päivien sisällön. Päivillä on tärkeä tehtävä työyhteisön yhteisten toimintatapojen ja ajankoh- taisten teemojen käsittelyfoorumina sekä yhteishengen lujittajana.

■ Kevään seurantapäivä

Toukokuun lopussa pidetään henkilökunnan yhteinen seurantapäivä, jossa arvioidaan toi- minnalle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja tehdään yhteenveto kuluneesta toiminta- kaudesta.

■ Työnohjaus

Työnohjauksen tarkoitus on oman työn tutkiminen työryhmän ja työnohjaajan kanssa. Siinä pohditaan mm. niitä edellytyksiä, joiden avulla muutokset voivat tapahtua. Henkilökunnalla on säännöllinen työryhmäkohtainen työnohjaus. Työnohjaajana toimii laitoksen ulkopuoli- nen henkilö.

■ Yhteistyötoimikunta

Yhteistyötoimikunnassa käsitellään puheenjohtajan koolle kutsumana yhteistoimintamenet- telyn ja työsuojelun piiriin kuuluvat asiat. Vuorelassa toimii yhteistyötoimikunta, johon kuu- luvat kaksi henkilöstön luottamushenkilöä, työsuojeluvaltuutettu sekä johtaja ja apulaisjoh- taja. Yhteistyötoimikunnan puheenjohtajana toimii vuorovuosina työnantajan ja henkilös- tön edustaja.

4.4 Prosessivastuut

■ Osaston toiminta

Vastaavat ohjaajat huolehtivat toimintayksikkönsä osalta asetettujen tavoitteiden sekä sovit-
tujen menettelytapojen toteutumisesta. Heidän vastuullaan on toiminnan suunnittelu ja
sujuvuus sekä tarkoituksenmukaiset työjärjestelyt.

■ Nuoren yksilöllinen hoito, kasvatusta ja opetus

Omaohjaaja on nuoren lähin työntekijä koulukodissa ja vastaa nuoren hoito- ja kasvatusta-
suunnitelman toteutumisesta. Omaohjaaja luo myös kontaktit nuoren omaisiin sekä sijoitta-
vaan sosiaalityöntekijään ja muihin yhteistyötahoihin. Omaohjaajan työskentelypareina ovat
omaopettaja, perhetyöntekijä sekä psykologi. Yhdessä nuoren kanssa he pitävät nuoren
opiskelua ja arkista selviytymistä tukevia yhteistyöpalavereita. Omaohjaaja voi tarvittaessa
saada yksilökonsultaatiota työnohjaajalta.

Perhekoti-ohjaajina toimiva pariskunta vastaa perhekodin toiminnasta. He toimivat yhdessä
poikien omaohjaajina. Perhekodissa korostuu kodinomaisuus ja perheenomaisuus. Ennen
perhekotiin sijoittamista arvioidaan yhdessä sijoittavan kunnan kanssa onko sijoitettavalla
nuorella edellytyksiä selviytyä perhekodin toimintaympäristössä.

Omaopettaja kantaa vastuun henkilökohtaisen opetuksen järjestämisestä koskevan suunnitel-
man HOJKSin laatimisesta ja toteutuksesta. Hän perehtyy oppilaan asioihin ja pitää yhteyt-
tä oppilaan perheeseen ja kasvatushenkilöstöön. Omaopettaja osallistuu nuoren hoito- ja
kasvatusta suunnitelman neuvotteluihin

Psykologi vastaa yhdessä omaohjaajan kanssa hoito- ja kasvatusta suunnitelman neuvotteluista.
Hän suorittaa nuoren oppimisedellytyksien arvioimisen ja suunnittelee tarvittavan tuen to-
teuttamisen yhteistyössä muiden vastuuhenkilöiden kanssa. Psykologi käy myös nuoren ja
perheen kanssa hoidollisia keskusteluja. Psykologi ohjaa nuoret tarvittaessa jatkotutkimuk-
siin ja -hoitoihin.

Perhetyöntekijä luo yhteistyökontaktin nuoren perheeseen. Hän vastaa yhdessä omaohjaajan
kanssa perhetyöntarpeen arvioinnista ja suunnittelusta. Yhteistyössä omaohjaajan kanssa
hän tapaa nuorta ja perheenjäseniä

■ Koulun toiminta

Apulaisjohtaja toimii koulun rehtorina ja vastaa opetusta suunnitelman mukaisen opetuksen
toteutumisesta ja siitä, että jokaisen oppilaan kohdalla huomioidaan yksilölliset tarpeet. Hän
laatii vuosittaisen työsuunnitelman yhteistyössä opettajien kanssa ja johtaa koulun toiminta-
ta.

■ Yleinen hallinto

Johtaja vastaa hallinnosta yhdessä apulaisjohtajan ja toimistonhoitajan kanssa.

■ Tukitoiminnot

Toimistonhoitaja suunnittelee taloutta yhdessä johtajan kanssa ja vastaa taloushallinnon toteutuksesta. *Kiinteistöhoitaja* vastaa rakennusten sekä ulkoalueiden kunnossapidosta. *Laitoshoitaja* vastaa tilojen siisteydestä.

Emäntä suunnittelee ruokalistat, tekee tilaukset ja valmistaa ruoan. Hän tutustuttaa oppilaat laitoskeittiön toimintaan ja ohjaa tarvittaessa ohjaajia ruoan valmistuksessa.

5. Koulukodin asiakkaat ja sidosryhmät

Vuorelaan voidaan sijoittaa nuoria koko Suomesta. Käytännössä suurin osa toteutuneista sijoituksista tapahtuu kuitenkin pääkaupunkiseudulta ja muulta lähiseudulta. Suurimmat palvelujemme käyttäjät ovat olleet Helsinki ja Vantaa.

Nuoren koulukotiin sijoittumiseen vaikuttavat useat taustatekijät. Tavallisimpia sijoitukseen johtaneita syitä ovat runsaat koulupoissaolot tai koulunkäynnin keskeytyminen, oppimis- ja keskittymisvaikeudet, ristiriidat kotona ja muissa ihmissuhteissa, kehitystä vaarantava epä-sosiaalinen käyttäytyminen sekä mielenterveysongelmat.

Vuorelan asiakkaita ovat nuori, hänen perheensä sekä sijoituksesta vastaavan kunnan edustajana sosiaalityöntekijä. Sosiaalityöntekijä käytännössä vastaa myös sijoituspäätöksestä ja paikan valinnasta yhdessä perheen kanssa. Odotus laadukkaasta hoidosta on tärkeä sijais-huolto paikan valintaan liittyvä tekijä. Tiedotus, asiakaspalaute ja sosiaalityöntekijöiden kokemukset Vuorelasta ovat tämän takia merkittäviä sijoituspaikkaa valittaessa.

Nuoren hoidon ja huolenpidon lähiverkosto

- Nuoren perhe
- Muut nuorelle merkittävät henkilöt
- Sijoittava sosiaalityöntekijä
- Erityishoidosta vastaavat tahot

- Muut oppilaitokset

Vuorelan koulukoti tekee yhteistyötä mm. seuraavien tahojen kanssa:

- Sijoittavien kuntien sosiaalihuolto sekä muu hallinto
- Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos
- Opetushallitus
- Senaatti kiinteistöt
- Viranomaistahot kuten poliisi ja pelastuslaitos
- Ammattijärjestöt
- Muut koulukodit ja lastensuojelulaitokset
- Nummelan terveysasema, muut poliklinikat ja sairaalat
- Vihdin nuorisopoliklinikka, muut psykiatriset poliklinikat ja sairaalat
- Mehiläisen työterveyshuolto

6. Henkilöstön kehittäminen

Osaamisvaatimukset lähtevät perustehtävästä. Laadukas toiminta edellyttää, että kehittämissä otetut askeleet voivat realisoitua työn arjessa. Vuorelassa johtamisen päämääränä on luoda edellytykset tämän toteutumiselle. Myös henkilöstön tulee havaita oma roolinsa sitoutumisessa muutoksen toteuttamiseen omassa työyhteisössä. Tärkeää on, että työntekijät työskentelevät yhteen siten, että oma työ tunnustetaan osaksi palveluprosessia. Tämä edellyttää Vuorelan työntekijöiltä valmiutta keskustella ja muuttaa tarvittaessa olemassa olevia sisältöjä ja käytäntöjä.

6.1 Henkilöstöpolitiikka

Vuorelan koulukodin henkilöstöpoliittista ohjelmaa tulee muokata ja kehittää demokraattisesti vastaamaan muuttuvia olosuhteita osana yleistä hallinnon uudistumista ja kehittämistä.

Koulukodin henkilöstöpolitiikan päämääränä on:

- Määrältään ja rakenteeltaan sopiva henkilöstö, joka on kyvykäs, työstään kiinnostunut ja tietoinen työnsä yhteiskunnallisesta merkityksestä sekä vastuustaan, oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.
- Hyvä palvelusuhteen jatkuvuuden turva.
- Vastuu, tehtävien vaativuus ja määrä sekä taito, kyky, koulutus ja kokemus otetaan palkkauksessa oikeudenmukaisesti huomioon.
- Henkilöstön pätevyyden varmistaminen edellyttämällä tehtävän mukaista koulutustasoa ja huolehtimalla ammatillisesta täydennyskoulutuksesta.
- Henkilöstön osallistuminen työtä ja työoloja koskevaan päätöksentekoon.
- Tehokas sisäinen tiedonkulku ja henkilöstön aloitteellisuus.
- Terveelliset, turvalliset ja viihtyisät työolot, mahdollisuus kiinnostavaan ja kehittävään työhön sekä ammatissa edistymiseen ja työn tuottamaan tyydytykseen.

Vuorelassa noudatetaan työhyvinvoinnin tukemisen periaatteita, jotka on kirjattu ”Varhaisen tuen toimintamalliin”. Henkilöstön henkisen hyvinvoinnin lähtökohtana on ennakoiva ja riittävän varhainen reagoiminen työyhteisössä ilmeneviin ongelmiin.

6.2 Rekrytoinnin periaatteet

Vuorelan koulukodin virkoihin vaadittava koulutus on määritelty tehtäväkohtaisesti. Virkaan voidaan nimittää vain muodollisesti päteviä henkilöitä. Ohjaajaksi valittavalta hakijalta vaaditaan:

- Opisto- tai ammattikorkeakoulututkinto
- Sosionomi, yhteisöpedagogi, nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, sosiaalikasvattaja tai muu tehtävään soveltuva koulutus
- Aikaisempi alan työkokemus
- Henkilökohtainen soveltuvuus

Valintamenettely:

- Parhaat hakijat kutsutaan haastatteluun
- Haastattelun suorittavat työryhmän ja johdon edustajat
- Ennen vakinaiseen tai yli 6 kk virkaan nimittämistä on valitun henkilön esitettävä asianmukainen rikosrekisteriote

6.3 Perehdyttäminen

Uusi työntekijä perehdytetään valmiiksi laaditun perehdytysohjelman mukaisesti. Perehdytys on jaettu eri työntekijöiden kesken asiakohdaisesti niin, että kaikki uudet työntekijät käyvät läpi kokeneiden työntekijöiden kanssa perehdytysohjelman asiat.

6.4 Henkilökunnan koulutus

Vuorela osallistuu muiden järjestämään koulutukseen tai tilaa ja järjestää koulutusta itse. Koulutusta järjestetään sellaisissa koulutusaiheissa, jotka vastaavat Vuorelassa huomattua koulutustarvetta ja koskevat suurta osaa henkilökunnasta. Johtoryhmä laatii koulutussuunnitelman vuosittain ja sitä täydennetään tarvittaessa. Vuorela on järjestänyt useita perhe-työkoulutuskokonaisuuksia, joissa on ollut mukana myös koulutettavia muista koulukodeista. Koulutuksiin osallistuneet työntekijät jakavat saamaansa tietoa työryhmissä ja koko henkilöstölle.

Viime vuosina Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos tai Opetushallitus ovat järjestäneet koulukodeille useampia koulutuskokonaisuuksia koskien mm. nuorten elämäkertaa, kriisityötä, seksuaalista riistoa, laadun kehittämistä, päihdetyötä, monikulttuurisuutta tai opetussuunnitelman kehittämistä. Vuorela on ollut mukana Niilo Mäki Instituutin oppimisvaikeuksia koskeneessa koulutus- ja tutkimusprojektissa.

Eri työntekijäryhmät järjestävät vuosittain koulukotien yhteisiä työneuvotteluja.

B. HOITO, KASVATUS JA OPETUS

Määrittelemme huolenpidon, hoidon, kasvatuksen ja opetuksen tavoitteeksi nuoren omien voimavarojen mukaisen elämänhallinnan saavuttamisen. Toimintamme tavoitteena on lisätä nuorten

- opiskelutaitoja
- fyysistä ja psyykkistä terveyttä
- sosiaalisuutta
- arjen hallintaa ja vastuunottoa
- jatko-opintovalmiuksia
- myönteisiä selviytymisodotuksia

Vuorellassa näitä tavoitteita saavutetaan vähitellen hoidon eri vaiheissa. Luvussa 9 tarkastelemme nuoren polkua näiden vaiheiden kautta. Toimintatapamme, joilla pyrimme näihin tavoitteisiin, ovat yksilöllisiä, yhteisöllisiä ja perhekeskeisiä. Näitä tapoja tarkastelemme luvussa 7.

7. Yksilöllisyyttä, yhteisöllisyyttä ja perhekeskeisyyttä tukevat toimintatavat

7.1 Omaohjaajatyö

Avainhenkilö nuoren hoidossa on omaohjaaja. Omaohjaaja nimetään jo ennen kuin päätös nuoren sijoituksesta Vuorelaan on tehty, joten hän on mukana virkamiesneuvottelusta ja tutustumiskäynnistä alkaen. Siirtoja asuinyksiköstä toiselle ei tehdä, sillä tavoite on, että samat henkilöt jatkavat koko sijoituksen ajan.

Omaohjaajatyöhön Vuorelassa kuuluu monta erilaista osa-aluetta, joiden keskeisenä tehtävänä on nuoren kaikenpuolisen hyvinvoinnin edistäminen ja nuoren opastaminen eri tilanteissa. Olennaisena perustana omaohjaajatyölle on hyvän vuorovaikutuksen aikaansaaminen nuoren ja perheen kanssa, jolloin nuori oppii luottamaan aikuiseen ja nuoren elämänhallinta paranee positiivisen ja tukea antavan ihmissuhteen kautta. Omaohjaajan ja muiden työntekijöiden työ Vuorelassa on paljolti tunteiden ja kokemusten kohtaamista, niiden esiin houkuttelua ja niiden kanssa pärjäämistä. Omaohjaaja on arjessa mukana, pohtii tulevaisuutta nuoren ja perheen kanssa, tukee koulunkäyntiä sekä vapaa-aikaa ja vie hoidon ja kasvatuksen tavoitteita nuoren elämään.

On tarpeellista tunnistaa riskit ja toiminta, jotka saattavat johtaa epäsuotuisaan kehitykseen. On tärkeä toimia siten, että nuorten toivo ja usko itseensä viriää ja vahvistuu. Työssämme on siksi paljon sekä ehkäisevää että kuntouttavaa työn haasteita. Nuoret tarvitsevat valinnan mahdollisuuksia ja uskoa omaan tulevaisuuteensa.

Omaohjaajan keskeinen tehtävä on laatia ja toteuttaa hoito- ja kasvatussuunnitelmaa yhteistyössä asianomaisten ja työryhmän kanssa. Työvälineenä hänellä on Vuorelan omaohjaajatarjottimelle koottuja työmenetelmiä, joita voi käyttää mm. omaohjaajatunneilla.

7.2 Vuorelan arki

Toiminnassamme korostuvat säännölliset viikko- ja päiväohjelmat, selkeät rajat oikean ja väärän, luvallisen ja luvattoman välillä. Pyrkimyksenä on, että Vuorelan koko kasvuyhteisö tukee nuoren eettistä kasvua. Vuorelan säännöissä korostuvat sekä lapsen oikeudet että velvollisuudet. Niissä otetaan kantaa mm. nuorelle tärkeiden ihmissuhteiden ylläpitämisestä, hyvästä hoidosta ja kasvatuksesta, iän ja kehitystason mukaisesta valvonnasta ja huolenpidosta, turvallisesta ja virikkeitä antavasta kasvuympäristöstä, nuoren oikeudesta saada koulutusta ja kunnioitusta, oikeudesta ruumiilliseen loukkaamattomuuteen ja mahdollisuudesta itsenäistymiseen. Nuorelta edellytetään, että hän käy koulua, noudattaa sääntöjä ja sopimuksia, osallistuu sovittuihin arkitöihin ja kohtelee huomaavaisesti muita.

Selkeä strukturoitu toimintaympäristö auttaa aluksi toimimaan yhteisön jäsenenä. Säännöllinen ja ennakoitava päiväohjelma sekä aikuisten ennustettavissa oleva toiminta auttavat niitä nuoria, joilla on käytösongelmia, masennusta, puutteita oman toiminnan ohjauksessa tai tarkkaavuuden vaikeuksia. Vuorelan työskentelytapa korostaa nuoren kanssa käytäviä kes-

kusteluja ja neuvotteluja, joiden tavoite on mm., että nuori oppii ymmärtämään arjessa tekemiensä valintojen vaikutuksen omaan ja muiden elämään. Nuori lähiverkostoineen osallistuu yhdessä Vuorelan henkilökunnan kanssa hoito- ja kasvatussuunnitelman sekä HOJKSin laatimiseen.

Esimerkki nuoren päiväohjelmasta Tian kirjoittamana:

”Arkipäivä Vuorelassa alkaa aina kello seitsemän heräämisellä, jolloin osaston keittiövuorossa oleva oppilas herättää kaikki muut oppilaat aamupalalle.

Täsmällisyydestä ei tingitä ja aamupalalle on ilmestyttävä viimeistään puoli kahdeksalta. Aamutoimenpiteiden jälkeen on aika kerätä kasaan tulevan koulupäivän tarvikkeet ja lähteä kouluun niin, että varmasti ehtii ensimmäiselle kello 08.15 alkavalle tunnille tai aamunavaukseen, joka järjestetään joka tiistai.

Aamunavauksessa käydään läpi tulevan viikon tapahtumia ja annetaan oppilaille sekä opettajille puheenvuoroja kouluun liittyvissä asioissa.

Kuusituntinen koulupäivä sisältää kaksi yksittäistuntia ja kaksi kaksoistuntia, joihin kuuluu myös oppilaan omat valinnaisaineet, lounas ja välitunnit. Koulupäivä päättyy aina 13.45, jonka jälkeen oppilaat suuntaavat osastoilleen ja käyttävät 45 minuutin välipalajan hyödykseen ennen kuin alkaa ”läksäri” eli läksytunti.

Läksytunnin kesto on 45 minuuttia, mikä tarkoittaa, että jokainen nuori viettää tämän ajan huoneessaan lukemalla kokeisiin tai tekemällä läksyjään. Läksytunti on jokapäiväinen, ja se auttaa jokaista nuorta ottamaan omaa aikaa läksyjen tekoon, usein kun läksyjen kanssa saattaa käydä niin, että ”en mä ehtinyt tehdä”. Vuorelassa kaikilla on aikaa läksyjen tekoon ja mahdollisuus saada apua ohjaajilta.

Harrastusmahdollisuudet Vuorelassa ovat lähes rajattomat. Vuorelalla on omasta takaa onneksi musiikin tunneilla käytettävä musiikkistudio, jossa jokainen osasto saa omalla viikoittaisella ”bändiksellään” käydä soittamassa, laulamassa, säveltämässä ja oppimassa jotain uutta musiikinopettajan ohjauksella. Bändikselle meno ei edellytä osaamista, vaan mukavaa harrastusta koulutovereiden kanssa.

Toinen Vuorelan sisäinen harrastustoiminta on *liikuntakerho*, jossa käydään läpi liikunnan eri lajeja pitkin vuotta. Liikuntakerhon kautta voi myös osallistua koulukotien väli-

siin kilpailuihin, jotka järjestetään joka vuosi esimerkkeinä jalkapallo, lentopallo, sähly, kaukalopallo, laskettelu ja hiihto.

Harrastustoiminnassa huomioidaan myös oppilaan omia toivomuksia. Jotkut käyvät ratsastamassa, toiset uimassa, liikuntasalilla, näytelmäkerhossa, tanssitunnilla, jalkapalloharjoituksissa tai vaikka laulutunnilla.

Iltaisin päivällinen syödään yhdessä, jonka jälkeen joku taas saattaa rientää harrastuksiinsa.

Nuorten oma puhelinaika, jolloin voi soittaa vanhemmille ja sukulaisille sekä kaksi kaveripuhelua viikossa, alkaa kello viisi iltapäivällä ja päättyy yhdeksältä. Tänä aikana nuorten ystävillä ja perheillä on mahdollisuus soittaa myös nuorelle. Toisinaan osastot viettävät aikaansa yhdessä pelejä ulkona pelaillen tai liikuntasalissa harjoitellen. Hyvin usein ilta päättyy iltapalaan ja myöhäisimpien tv-sarjojen katseluun olohuoneen sohvalla löhöillen.

Kymmeneltä kaikkien huoneiden valot sammuvat, ja aamulla aloitetaan taas uusi päivä.”

7.3 Arjen ohjaaminen

Työntekijät tukevat ja rohkaisevat nuoria säännölliseen päivärutmiin, joka sisältää sekä aktiivista toimintaa että lepoa, sovitut päiväohjelmat, lukujärjestykset, viikonloppu- ja loma-suunnitelmat ja -sopimukset. Tarkoitus on saada nuori ottamaan vastuuta omasta ja toisten viihtyvyydestä. Opeteltaviin asioihin kuuluvat mm. muiden kanssa toimeen tuleminen, oman huoneen, koko asuinympäristön ja koulun siistinä pitäminen sekä omista tavaroista ja välineistä huolehtiminen. Nuoret osallistuvat kodinhoidollisiin töihin kukin vuorollaan niin asuinyksiköissään kuin koulun keittiössään. Keittiövuoroilla opitaan arvostamaan ruokaa ja yhteisiä ruokailutilanteita.

Koulunkäynnin ohella vapaa-ajan toiminta on keskeinen nuoren persoonallisuutta tukeva toimintamuoto. Nuorten yksilöllisten tarpeiden huomioiminen näkyy yhä selvemmin myös toiminnallisella tasolla työskentelytavoissa ja harrastuksissa. Nuorten vapaa-aika täyttyy perinteisten harrastusten lisäksi myös monenlaisesta terapeuttisluonteisesta luovasta toiminnasta. Vuorellassa harrastetaan ympäri vuoden monipuolisesti ja pyritään

mahdollisuuksien mukaan vastaamaan nuorten yksilöllisiin toivomuksiin. Harrastustoiminta on vilkasta laitoksen sisällä, mutta myös ulkopuolisissa harrastuksissa käydään. Suosittuja kerhoja Vuorelassa ovat bändi- ja liikuntakerhot. Kerhotoiminnasta vastaa vapaa-ajanohjaaja muiden ohjaajien avustuksella.

Vuorelasta tehdään monenlaisia retkiä ympäri vuoden. Muonioon suuntautuvat leirikoulut ovat jokavuotista perinnettä. Kesäisin ja muina koulun loma-aikoina tehdään erilaisia harrasteretkiä, kuten laskettelu, pyöräily, vaellus ja seikkailu. Vuorelassa on myös mahdollisuus osallistua työntekoon, kuten autonpesuun, pihatöihin yms. ja ansaita hieman taskurahaa viikkorahan lisäksi. Vuorelasta nuori saa rahaa vaatteita ja hygieniatarvikkeita varten. Osoituksilla käydään yleensä yhdessä omaohjaajan kanssa.

Vuorela maksaa nuorten kotimatkat. Lisäksi käytössä on henkilöautoja ja pikkubusseja, joiden avulla voidaan tarvittaessa liikkua Vuorelan ulkopuolella. Autoilla liikuttaessa ajosta vastuussa oleva työntekijä vastaa kuljetuksen turvallisuudesta ja sääntöjen noudattamisesta.

7.4 Sosiaalisten taitojen kehittäminen

Vuorelan yhteisöllisyys tukee oppilaan sosiaalista kasvua kaikissa tilanteissa. Vuorelan toimintakulttuuri sisältää erilaisia mahdollisuuksia ja tilanteita harjoitella vuorovaikutustaitoja. Koulu-, vapaa-aika, työharjoittelut, lomat ja retket ovat nuorille haastavia tilanteita, joissa työntekijöille tarjoutuu lukuisia mahdollisuuksia ohjata nuorta sosiaalisissa taidoissa. Oppilas osallistuu erilaisiin keskusteluihin, neuvotteluihin ja kokouksiin, joissa häntä ohjataan oman asiansa kertomiseen ja yhteisten sopimusten tekemiseen.

Vuorelaan voi tulla eri kulttuuritaustan omaavia nuoria eri puolilta maailmaa. Heidän kohdallaan on erityisen tärkeää huomioida kulttuuriin ja uskontoon liittyvien tapojen vaikutus arkipäivän sujumiseen. Koska Vuorelaan asumaan tulevien maahanmuuttajanuorten elämäntapa on yleensä sekoitus vanhan ja uuden kotimaan kulttuuria, on tärkeää luoda yhteiset pelisäännöt neuvotteluissa perheiden kanssa yhteiselon onnistumiseksi. Kaikki Vuorelan nuoret eroavat toisistaan suuresti henkilökohtaisten taustojensa perusteella. Yhdessä toimiminen erilaisten nuorten kanssa luo luonnolliset puitteet suvaitsevaisuuskasvatukselle ja syrjinnän torjumiselle jokapäiväisessä elämässä.

Työntekijöiden keskustelukulttuuriin Vuorelassa kuuluu nuoren hoidon ja opetuksen suunnittelu ammatillisissa työryhmissä. Tämä tukee lähityöntekijöitä heidän pyrkimyksissään nuorten sosiaalisen kasvun ja itsetunnon kehittämiseksi. Keskusteluissa ja tekemisessä on tärkeää pitää yllä myönteisiä kehitysodotuksia.

Ruokailu Vuorelassa on tärkeä sosiaalisen oppimisen ja kanssakäymisen muoto. Vuorelaan tultaessa koko vuorokausirytmiksi ruokailuineen on ollut usein epäsäännöllistä. Ruokailu sosiaalisena tapahtumana saattaa olla niin vaativa ja pelottava, että se ei heti onnistu, vaan siihen on totuteltava vähitellen.

7.5 Perustarpeista huolehtiminen

Nuoren tullessa Vuorelaan vastuun hänestä ja tavoitteiden asettelusta joutuu aluksi usein ottamaan aikuinen. Nuorta kannustetaan ottamaan vastuuta omista asioista, kuten säännöllisestä koulunkäynnistä, kasvattaen vastuuta sitä mukaa kuin nuori osoittaa omalla toiminnallaan pystyvänsä sitä kantamaan. Vuorokausirytmiksi nukkumisineen ja syömisineen, puhtaus, hyväksyntä ja välittäminen mahdollistavat sen, että nuori voi onnistua arkipäivän tekemisissään.

Vuorelassa pyritään kaikessa toiminnassa ennalta ehkäisemään väkivaltaa ja kiusaamista. Mahdollisissa ristiriitatilanteissa ohjataan rakentavien toimintamallien käyttöön ja kunnioitamaan omaa ja muiden terveyttä sekä hyvinvointia. Jokaisella nuorella on oikeus saada osakseen arvostusta, persoonallisuuden kunnioitusta ja yksityisyyttä. Vuorelassa nuori saa oman huoneen ja oman ohjaajan, jolla on aikaa kuunnella nuorta ja huomioida hänen yksilölliset tarpeensa.

Vuorelassa käy kouluterveydenhoitaja ja kouluhammaslääkärillä käydään Nummelassa. Nuoren sairastuessa apu löytyy Nummelan terveyskeskuksesta tai kotipaikkakunnan terveyspalveluista. Ensiapuvalmius löytyy Vuorelasta.

7.6 Kasvatustyyli

Vuorelan toiminnallinen rakenne perustuu varsin tiiviiseen nuorten ja aikuisten yhdessä-oloon. Nuorille asetettavat rajat toteutuvat lähtökohtaisesti nuoren ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen turvin, kuunnellen ja keskustellen. Aikuiset osoittavat toiminnallaan toisaalta kiinnostusta ja sitoutuneisuutta ja toisaalta riittävää kontrollia ja valvontaa.

Pyrkimys on lisätä nuoren kokemusta siitä, että omalla toiminnallaan hän voi vaikuttaa asioiden kulkuun. Tämä on mahdollista, kun aikuisella on riittävästi henkilökohtaista aikaa nuorelle ja nuori saa aikuisen apua arvioidessaan omia tekemisiään.

Hyviin tapoihin opastaminen (kielenkäyttö, käytöstavat, tervehtiminen, toisten huomioiminen, erilaisuuden hyväksyminen) tapahtuu Vuorelassa koko kasvuyhteisön tukemana samoin normeihin ja samoihin arvoihin pohjautuen niin kouluajalla kuin sen ulkopuolellakin. Esimerkiksi toisten kanssa toimeen tulemiseen, asialliseen pukeutumiseen ja kielenkäyttöön kiinnitetään erityistä huomiota.

Arvostamme kestävästä kehityksestä ja pyrimme osoittamaan, että asioilla on väliä. Luonnossa liikuttaessa korostetaan luonnon kunnioittamista, ettei luonnossa meluta, roskata eikä sitä tuhota. Roskien lajittelu kuuluu koko Vuorelan kulttuuriin. Nuoret pesevät ja silittävät omat vaatteensa. Vaatteiden järkevään korjaamiseen kannustetaan. Kuluttajan taitoja ja keinoja omassa kulutuskäyttäytymisessä harjoitellaan Vuorelassa ns. hygieniarahan avulla. Nuorilla on määräraha, jonka puitteissa he suunnittelevat ja ostavat hygieniatuotteet itselleen. Nuorta ohjataan kohti kestävästä tulevaisuudesta osoittamalla millä valinnoilla niihin päästään.

Vuorelan toimintakulttuurissa aikuiset toimivat mallina ja ohjaajina suorassa viestinnässä ja viestintävälineiden käytössä. Internetin käytössä korostetaan erityisesti turvallista ja laillista käyttöä. Mikä ei ole kiellettyä, ei aina ole sallittua. Kasvatuksessa kiinnitetään huomiota sähköisten medioiden ääressä vietettyyn päivittäiseen aikaan.

7.7 Koulunkäynti

Koulunkäynnin merkitys nuoren tulevaisuuden kannalta on ratkaiseva. Koulunkäyntiä tuetaan monin erilaisin keinoin niin koulussa kuin osastollakin. Jokaiselle nuorelle nimetään omaopettaja, joka on koulun edustaja nuoren hoitotiimissä. Omaohjaaja ja koko osaston tiimi on nuoren tukena oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Koulun ja osastojen yhteistyönä järjestetään myös monenlaisia opintoretkiä ja leirikouluja. Yhteistyö psykologin kanssa auttaa paitsi oppimisjärjestelyjen suunnittelussa myös monien nuoren kehitykseen liittyvien pulmien ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa.

Keskeinen koulunkäyntiä ohjaava arvo on työnteon arvostaminen. Tämä näkyy paitsi arkielämän taitojen opettelussa myös koulunkäyntiin liittyvien velvollisuuksien hoitamisessa. Lisäksi tärkeänä osana koulutyötä ovat oppilaiden työharjoittelu koulussa sekä Vuorelan ulkopuolisissa paikoissa. Koulunkäynnissään apua tarvitsevat oppilaat saavat tukea ja valvontaa opettajilta ja ohjaajilta. Kouluaikana noudatetaan koulun sääntöjä ja toimintatapoja, joissa korostetaan vastuullisuutta ja hyvien tapojen merkitystä viihtyisän ympäristön luomisessa. Yhdessäoloa harjoitellaan arkipäiväisten tilanteiden lisäksi koulun juhlissa, teemapäivinä ja ulkopuolelle suuntautuvilla retkillä.

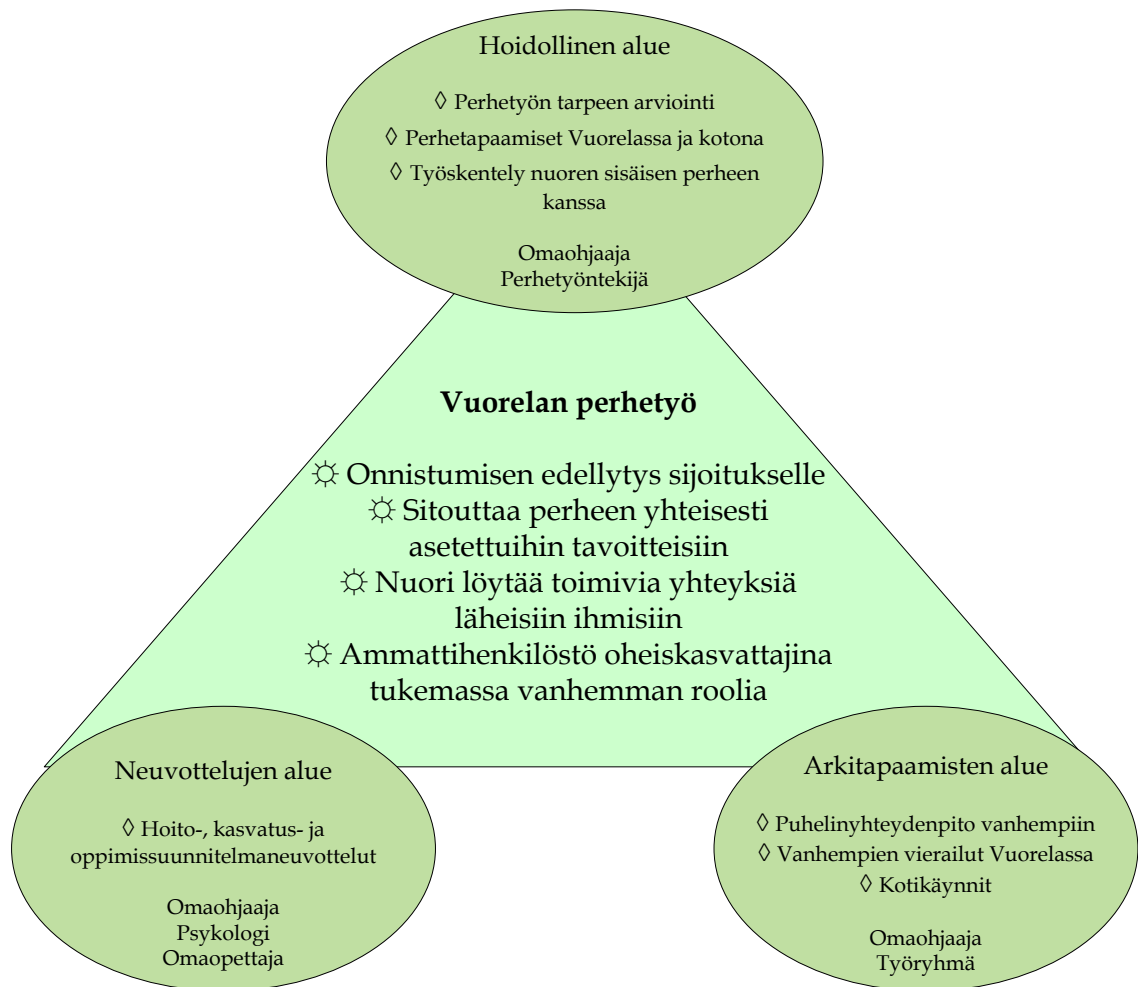
Oppimiskäsityksemme pohjana on, että oppilas on osallisena ja vastuullisena omassa elämässään ja hänen tulee kykyjensä mukaisesti osallistua yhteisölliseen ja myöhemmin yhteiskunnalliseen toimintaan. Keskusteleva ja turvallinen kasvatusyhteisö luo pohjan sekä sosiaaliselle että vuorovaikutteiselle oppimiselle. Elinikäisen oppimisen valmius pyritään herättämään asettamalla pieniä oppimisen tavoitteita

Oppilaat ovat hyvin erilaisia sosiaalisilta, oman toiminnan ohjauksen ja ongelmanratkaisutaidoiltaan. Kaikissa yhteistyötä vaativissa tilanteissa tarvitaan usein paljon ohjausta. Työtapojen valinnassa opettaja joutuu ottamaan huomioon taitojen lisäksi yksilölliset kehityserot sekä ryhmän sen hetkisen kyvyn toimia erilaisten työtapojen mukaan. Usein joustava ja nopea työtapojen muuttaminen on onnistumisen edellytys oppimiselle. Sosiaalisissa ja yhteistyötä vaativissa tilanteissa tarvitaan erityistä ohjausta, jotta oppilaat saavat onnistumisen kokemuksia ihmissuhteissaan. Pienissä opetusryhmissä on mahdollista laatia ja toteuttaa yksilöllisiä oppimissuunnitelmia. Pieni ryhmäkoko ja yhteistyö ohjaajien kanssa edistävät nuorten opiskelutaitoja ja mahdollistaa nopean reagoimisen tukiovetustarpeen ilmettyä.

Koulun kaikki oppilaat otetaan erityisen tuen piiriin ja oppilaalle laaditaan HOJKS eli henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Erityisen tuen lähtökohtana ovat oppilaan koulunkäyntihistoria, voimavarat ja tavoitteet. Koulunkäynnin haasteita voivat olla esimerkiksi oppimisvaikeudet, runsaat poissaolot koulusta ja oppilaan ikä suhteessa jäljellä olevaan koulunkäyntiaikaan. Jokaisen oppilaan kohdalla opettajat arvioivat oppilaan aikaisempaa edistymistä ja psykologi sekä erityisluokanopettaja kartoittavat oppimistaidot HOJKSin laadinnan lähtökohdaksi. HOJKS laaditaan huoltajien sekä nuorten kanssa yhteistyössä ja sitä päivitetään lukuvuoden alussa sekä tarvittaessa.

Koulu tekee tiivistä yhteistyötä oppilaiden huoltajien kanssa. HOJKSia valmisteltaessa kutsutaan huoltajat mukaan laadintaprosessiin. Oppimisen tavoitteet ja sopimukset tehdään hoito- ja kasvatussuunnitelman neuvotteluissa. Lukukausikirjeiden ja vanhempainillan lisäksi huoltajat saavat tietoa koulunkäynnin edistymisestä kuukausikirjeiden välityksellä ja Wilma-järjestelmän kautta.

7.8 Perhetyö

Hyvä yhteistyö nuoren perheen kanssa on onnistumisen edellytys koko sijoitukselle, perheen merkitys nuoren hyvinvoinnissa on ratkaiseva. Omaohjaaja, omaopettaja, psykologi ja perhetyöntekijä ovat avainasemassa luottamuksellisten suhteiden syntymisessä ja he vastaavat yhteydenpidosta nuoren kotiin. Hoidon onnistumisen kannalta on tärkeää, että kodissa hyväksytään lapsen asuminen Vuorelassa ja tuetaan yhdessä asetettujen tavoitteiden toteutumista. Vanhemmat saavat mahdollisuuden seurata lapsensa edistymistä myös koulussa ja osallistua koulunkäynnin tavoitteiden asetteluun. Neuvottelujen lisäksi perheiden kanssa tehdään jatkuvaa yhteistyötä puhelinkeskusteluissa, perhetapaamisissa, vanhempien vieraillessa Vuorelassa jne. Uskomme, että hyvä vuorovaikutus ja tavoitteellinen toiminta auttavat nuorta ja perhettä sitoutumaan yhteisesti asetettuihin tavoitteisiin.

Sijoituksen aikana vanhempia tavataan suunnitellusti noin kerran kuukaudessa neuvotteluissa tai perhetapaamisissa. Perhetapaamiset toteutetaan Vuorelassa tai nuoren kotona. Perhetapaamisissa käydään läpi ajankohtaisten asioiden lisäksi muun muassa nuoren sukupuuta, elämänhistoriaa, huostaanottoa ja sijoitusta sekä vanhemman omia kokemuksia perheestä ja vanhemmuudesta. Vuorelassa perhetyötä toteutetaan myös perheleirien, teemailtojen ja –päivien avulla, joihin kutsutaan nuorten vanhempia ja läheisiä.

Nuorilla on oikeus Vuorelassa ollessaan mm. myönteisiin ja läheisiin ihmissuhteisiin, ymmärrykseen, turvaan ja hellyyteen. On aina muistettava, että nuoren ajatukset ja tunteet perhettään kohtaan ovat hänen elämänsä suuria asioita. Tavoite on, että nuori löytää toimivia yhteyksiä läheisiin ihmisiin.

Vanhempien konteksti on se, että he ovat toistaiseksi antaneet suostumuksensa huostaanottoon ja sijoitukseen. Perhetyössä tarjotaan vanhemmille mahdollisuus työstää vaikeaa kokemusta lapsen sijoittamisesta kodin ulkopuolelle. Vanhemmilla on mahdollisuus pohtia omaa tarinaansa ja miettiä, milloin lapsen vaikeuksien tarina alkoi. Työskentelyn on tarkoitus myös auttaa vanhempia käsittelemään omia syyllisyyden tunteitaan. Kaikilla perheen jäsenillä on omanlaisensa tarina ja perhetyön näkökulmasta on tarkoitus antaa niille kaikille tasavertainen ääni.

Ammattihenkilöstön rooli on olla oheiskasvattaja vanhempien rinnalla ja tällä tavoin edistää nuorten voimavarojen kehittymistä sekä valmistella jälkihuoltoa. Tämä edellyttää hyvää vuorovaikutusta työntekijöiden ja perheen kesken. Yhdessä suunniteltu tavoitteellinen toiminta auttaa sekä nuorta että perhettä sitoutumaan nuoren edun mukaisesti.

Vuorela on osallistunut perhetyökoulutuksen järjestämiseen kaikille koulukodeille vuodesta 1985 alkaen. Ammatillista perhetyötä on tehty Vuorelassa jo kaksi vuosikymmentä. Perhetyön koulutukset ovat vastanneet koulukotien ja koulutettavien koulutustarpeita ja antaneet uusia näkökulmia ja menetelmiä perheiden kanssa työskentelyyn. Koulutus on vahvistanut työntekijöiden omia kykyjä kohdata erilaisia perheitä ja nuoria eri elämäntilanteissa sekä lisäksi tarjonnut avartavia näkökulmia ja ideoita lastensuojelutyöhön liittyvien ristiriitatilanteiden hoitamiseen.

7.9 Psykiatrisen hoidon järjestäminen ja tarkkaavuusongelmien hoito

Vuorelan hoitoprosessien toteutuminen edellyttää organisaatorajat ylittävää palveluketjua ja kumppanuutta erityisesti terveydenhuollon puolelta, koska nuoret tarvitsevat myös mielen-terveyspalveluja. Onnistuva yhteistyö edellyttää sovittuja toimintatapoja, neuvotteluja, konsultaatioita, tietojen saamista ja luovuttamista sovituilla tavoilla. Psykiatrisen avohoito voi jatkua kotipaikkakunnalla, mikäli sen katsotaan olevan nuoren hoidon kannalta järkevää.

Hoito voidaan siirtää jatkumaan tai uusi hoito voidaan aloittaa Vihdin nuorisopoliklinikalla. Näihin palveluihin sisältyvät tutkimusjakso hoidon tarpeen selvittämiseksi, terapiat, lääkärikäynnit ja lääkityksen seuranta. Nuorella voi olla myös yksityinen terapia. Tarvittaessa järjestetään psykiatrisen tutkimusjakso sairaalassa.

Tarkkaavuushäiriöt ja muut neurologispohjaiset ongelmat ovat Vuorelaan sijoitetuilla oppilailla yleisiä. Vuorelan toiminnan selkeä rakenne auttaa keskittymään koulu- ja muiden tehtävien suorittamiseen. Tarvittaessa hoitava lääkäri voi aloittaa tarkkaavuushäiriölääkityksen.

8. Hoito- ja kasvatussuunnitelma

Nuoren asiakassuunnitelman tueksi Vuorelassa laaditaan hoito- ja kasvatussuunnitelma, johon kirjataan tavoitteet ja menettelyt sijaishuollon tarkoituksen toteuttamiseksi. Vuorelaan tullessaan nuorilla on asiakassuunnitelma, jota sosiaalityöntekijä täydentää sijoituksen aikana. Asiakassuunnitelman ja hoito- ja kasvatussuunnitelman sisältöjä käsitellään asianomaisten kanssa yhdessä vähintään 2 – 3 kertaa vuodessa pidettävissä neuvotteluissa. Hyvä suunnitelma syntyy moniammatillisena yhteistyönä, on realistinen ja riittävän konkreettinen. Omaohjaaja ja omaopettaja valmistelevat neuvottelussa käsiteltäviä asioita asianomaisten, psykologin ja omien työryhmiensä kanssa. Varsinainen suunnitelma syntyy neuvottelussa, jossa nuoren ja perheen lisäksi on sosiaalityöntekijä, omaohjaaja, omaopettaja ja psykologi. Omaohjaaja kirjaa suunnitelman kahden viikon kuluessa neuvottelusta.

Suunnitteluprosessi auttaa nuoren ja perheen voimavarojen tunnistamista ja selventää tavoitteita sekä keinoja. Nuoren ja perheen tarpeet määrittelevät yksilöllisen tavan työskennellä. Henkilökohtaisen suunnitelman kokoaminen edellyttää yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Nuoren ja perheen osallisuus omissa asioissaan toteutuu säännöllisen neuvottelukäytännön avulla. Neuvottelujen väliaikoina pidetään perhetapaamisia, joissa vanhemmilla on

myös mahdollisuus keskustella nuorta koskevista asioista. Kuukausittain kotiin ja sosiaalityöntekijälle lähetetään kirje, jossa kerrotaan asioiden sujumisesta.

Koulussa nuorelle laaditaan pedagoginen arvio ja pedagoginen suunnitelma aikaisempien koulutietojen, aikaisempien tutkimusten, Vuorelassa tehtävien tutkimusten ja nykyisen koulunkäynnin perusteella. Vanhemmat pyydetään mukaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) neuvotteluun.

Seuraavassa kuvassa esitetään millainen neuvottelukäytäntö on keskimäärin sijoituksen aikana. Oletus kuvauksessa on, että sijoitus alkaa kouluvuoden alussa syksyllä ja kestää noin kaksi vuotta. Nuorella on keskimäärin kolme neuvottelua vuodessa. Neuvottelussa sovitaan aina myös seuraava neuvottelu-aika. Uuden nuoren ensimmäinen varsinainen neuvottelu pidetään 1 – 2 kuukauden kuluttua sijoituksen alkamisesta.

Ensimmäinen vuosi

Tulo /tutustuminen ja kiinnittyminen Perhetapaamiset alkavat	1. neuvottelu / arjen hallinta	HOJKS-neuvottelu	Neuvottelu / hoidon syveneminen	Neuvottelu ja kesäsuunnitelma
---	---------------------------------------	-------------------------	--	--------------------------------------

Toinen vuosi

Neuvottelu	Neuvottelu ja lähtösuunnitelman valmistelu alkaa	loppukeskustelut alkavat	lähtösuunnitelman valmistuminen ja hyvä lähtö
-------------------	---	---------------------------------	--

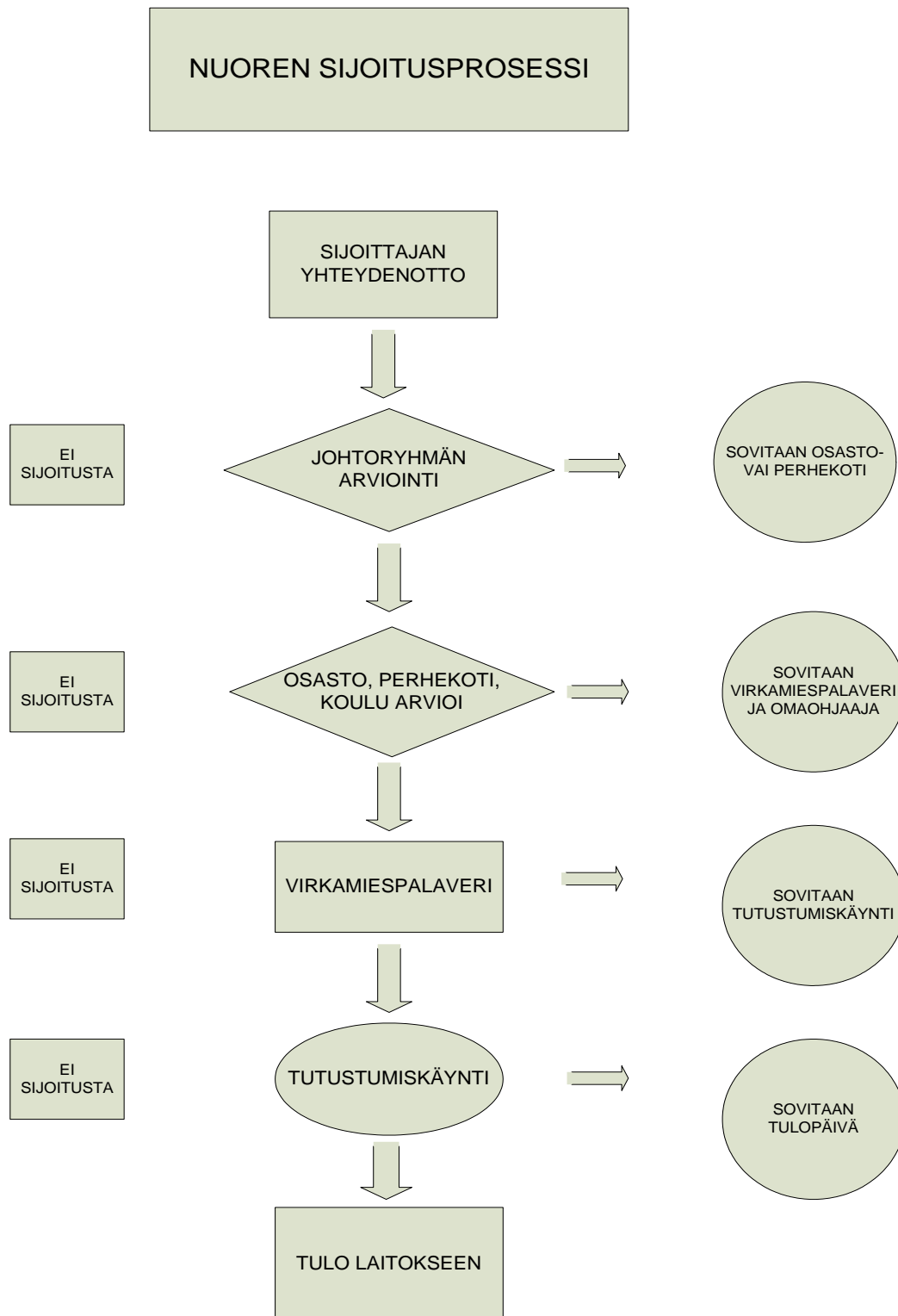
Neuvottelukäytännön kuvauksessa näkyy hoidon painopistealueiden muuttuminen sijoituksen edetessä. Sijoitus alkaa tutustumisesta ja kiinnittymisestä sekä muuttuneeseen arkeen totuttelusta ensin Vuorelassa ja sitten kotona. Joidenkin kuukausien kuluttua hoito syvenee ja viimeisen sijoitusvuoden alusta aloitetaan jälkihuoltosuunnitelman valmistelu.

9. Nuoren polku Vuorelassa

Nuoren polku Vuorelassa kuvataan kahtena vaiheena, (1.) sijoituksena ja (2.) Vuorelassa olo aikana, johon sisältyvät hoito, kasvatus ja opetus sekä jälkihuollon valmistelu. Nämä prosessikuvaukset luovat kehyksen nuoren henkilökohtaisen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen suunnittelulle.

9.1 Sijoitus

Nuoren sijoitus Vuorelaan alkaa sosiaalityöntekijän yhteydenotolla johtajaan. Vuorelan sopivuudesta nuoren sijoituspaikaksi keskustellaan virkamiespalaverissa, johon osallistuvat kunnan sosiaalityöntekijä, muut nuoren hyvin tuntevat hoitotahot sekä Vuorelasta tuleva omaohjaaja, psykologi ja perhetyöntekijä. Tämän jälkeen omaohjaaja sopii tutustumiskäynnin nuoren ja perheen kanssa. Tämän työskentelyn tarkoituksena on luoda perusta hyvälle yhteistyölle, sitoutumiselle sekä yhteisymmärryksen saavuttamiselle. Seuraavassa kuvassa esitetään sijoitusprosessin keskimääräinen eteneminen.

Hyvin hoidettu sijoitusprosessi luo perustan Vuorelan hoidolle, kasvatukselle ja opetukselle. Nuori kulkee Vuorelan hoitopolkua keskimäärin reilut kaksi vuotta ja jatkaa sitten jälkihuollossa. Nuori on kuulunut perheeseensä ennen Vuorelaan tuloa, kuuluu siihen Vuorelassa ollessaan ja perhe jatkaa nuoren kanssa Vuorelan jäädessä perheen historiaan.

9.2 Vuorellassa olon vaiheet

Nuoren tultua Vuorelaan painotamme eri vaiheissa eri asioita, jotka yhdessä muodostavat hoidon, kasvatuksen ja oppimisen kokonaisuuden. Tehtävämme on tunnistaa oma roolimme kussakin vaiheessa ja sitoutua prosessien toteuttamiseen jokaisen nuoren kohdalla.

Seuraava taulukko kuvaa Vuorelan hoito, kasvatusta- ja oppimisprosessien tavoitteita ja työketjuja sijoituksen kuluessa. Sijoitusaika on jaettu neljään vaiheeseen, joiden laatuvaatimukset ja laatuvaatimukset esitetään vaihekohtaisessa tarkastelussa seuraavan taulukon jälkeen.

Tutustuminen ja kiinnittyminen 1-2 kk	Koulunkäynnin ja arjen hallinnan opettelu 1-6 kk	Elämänhallinnan syveneminen 4 kk →	Jälkihuoltosuunnitelman syntyminen ja lähteminen
Kotiutuminen Vuorelaan	Päivärytmin ja koulunkäynnin sujuminen	Opiskelutaitojen ja oppimisen lisääntyminen	Jatko-opintosuunniteltuneisuus
Turvallisuuden tunteen lisääminen	HOJKsin syntyminen	Sosiaalisuuden lisääntyminen	Valmius integroitua yhteiskuntaan
Nuoren tilanteeseen tutustuminen	Vastuun lisääntyminen	Oman osallisuuden selkiytyminen perheessä	Hyvät selviytymisodotukset
Hoito- ja kasvatussuunnitelman syntyminen	Psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin lisääntyminen	Omasta terveydestä huolehtiminen	Hyvä lähtö
	Turvallisuuden lisääntyminen	Arkielämän taitojen lisääntyminen	
	Vuorovaikutustaitojen lisääntyminen	Eheytyminen	
	Tärkeiden ihmissuhteiden vakiintuminen		

9.2.1 Tutustuminen ja kiinnittyminen

Kotiutuminen Vuorelaan alkaa siten, että omaohjaaja on vastaanottamassa ja toivottamassa tervetulleeksi. Tätä tilannetta varten omaohjaaja on varannut riittävästi aikaa. Omaohjaajan läsnäoloa ja tukea tarvitaan myös niiden viikkojen aikana kun nuori ottaa yhteisössä oman paikkansa ja tutustuu vähitellen ihmisiin, paikkoihin ja tapoihin. Omaohjaaja käy nuoren kanssa läpi nuorille tarkoitettua ”Tervetuloa Vuorelaan” – vihkosta, johon on koottu keskeisiä arkea ohjaavia asioita. Omaopettaja huolehtii tutustuttamisesta koulussa.

Turvallisuuden tunne lisääntyy, kun huomioimme paitsi nuoren kokonaistilanteen myös hänen erityistarpeensa. Huolehdimme, että nuori pitää yhteyttä hänelle läheisiin ihmisiin. Aikuiset huolehtivat siitä, ettei nuoren tarvitse pelätä Vuorelassa ja että nuori uskaltaa kääntyä aikuisten puoleen. Aikuisten läsnäolo, menettelytapojen ennustettavuus, säännöllinen päivärytmi ja nopea puuttuminen esim. kiusaamiseen luovat puitteet sille, että nuori voi kokea olonsa turvalliseksi.

Nuoren tilanteeseen tutustuminen alkaa sijoitusprosessin aikana ja jatkuu asianomaisten kuulemisena ja asioihin perehtymisenä. Otamme yhteyttä aikaisempaan kouluun ja muihin hoitotoihin.

Ensimmäinen hoito- ja kasvatussuunnitelma laaditaan kahden kuukauden kuluessa. Suunnitelma syntyy aikaisemman tiedon pohjalta ja neuvottelussa keskustellen.

9.2.2 Koulunkäynnin ja muun arjen hallinnan opettelu

Päivärytmin ja koulunkäynnin sujuminen edellyttää, että työntekijöiden kesken vallitsee yhteisymmärrys päivän rakenteesta ja koulunkäynnin ensisijaisesta merkityksestä nuoren elämässä. Riittävät työntekijäresurssit mahdollistavat, että voimme toimia tilanteen vaatimalla tavalla. Koulun opetussuunnitelmassa on huomioitu nuorten puutteellinen koulunkäyntihistoria ja siitä johtuva hyvien koulunkäyntitottumusten puute. Tavoitteellisen toiminnan kautta oman toiminnan ohjauksen taidot kehittyvät. Jokaiselle oppilaalle pyritään löytämään oma kiinnostuksen kohde, jossa hän voi toteuttaa luovuuttaan. Opiskelutaitojen parantaminen on koko sijoituksen aikainen yksilöllinen projekti, johon oppilas saa opettajien ja ohjaa-

ijen tuen. Ensimmäinen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma laaditaan kolmen kuukauden kuluessa koulun alkamisesta.

HOJKS laaditaan kolmen kuukauden kuluessa. Suunnitelma syntyy aikaisempien tietojen, pedagogisen arvioinnin ja – selvityksen sekä psykologin ja erityisopettajan tutkimusten pohjalta.

Nuoren *vastuun lisääntyminen* omista teoistaan edellyttää työntekijöiltä yhteistyötä nuoren, perheen ja verkoston kanssa. Suunnitelmallinen työote edellyttää asioiden puheeksi ottamista ja sopimista etukäteen sekä toteutuneiden asioiden seuraamista ja kirjaamista. Jotta nuori voisi edistyä, meidän täytyy ymmärtää mihin nuoren puutteellinen vastuunkantaminen liittyy. Sattuneet vahingot täytyy sovittaa tai korvata sovitulla tavalla.

Nuoren *psykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin lisääntymiseksi* hänestä pidetään hyvää huolta. Nuorelle järjestetään tarvittava terveyden- ja sairaudenhoito sekä psykiatriset palvelut yksilöllisen tarpeen mukaan. Nuoria ohjataan huolehtimaan terveydestä, puhtaudesta, pukeutumisesta, ravinnosta, päihitteettömyydestä, savuttomuudesta, liikunnasta ja levosta. Nuori ohjataan mukaan aktiiviseen rakentavaan toimintaan ja tätä kautta saamaan onnistumisen kokemuksia sekä vapaa- että kouluaikana. Myönteinen työyhteisön ilmapiiri on tärkeä nuoren hyvinvointia lisäävä tekijä.

Turvallisuuden tunne lisää arjen hallintaa. Turvallisuuden varmistamiseksi työskentelemme kiusaamisen vastaisen suunnitelman mukaisesti ennaltaehkäisevästi. Kiusaaminen, rikokset ja uhriksi joutumien selvitetään sovittujen toimintatapojen mukaisesti. Turvallisuutta lisää se, että uskallamme puuttua ja vaikeatkin asiat otetaan nuorten kanssa puheeksi. Turvalliset tilaratkaisut, palo-, pelastusharjoitukset ja toimintasuunnitelma kriisien varalta ovat myös turvallisuutta lisääviä asioita.

Vuorovaikutustaidot lisääntyvät kun nuorta kuunnellaan ja häntä rohkaistaan rakentavaan asiaan esittämiseen. Nuorta opetetaan myös kuuntelemaan muita, huomioimaan muiden mielipiteet, ottamaan vastaan palautetta ja odottamaan vuoroaan. Nuoren ja perheen keskinäisen rakentavan vuorovaikutuksen määrää pyritään lisäämään.

Tärkeät ihmissuhteet vakiintuvat vähitellen molemminpuolisen luottamuksen lisääntyessä.

Työntekijöiden ammatillinen toiminta on edellytys hyvälle yhteistyölle lähiverkoston kans-

sa. Työskentelemme nuoren osallisuuteen lisäämiseksi omassa perheessä ja muissa ihmissuhteissa. Vanhemmuuden tukeminen, säännöllinen yhteydenpito ja suunnitellut kotonaolot luovat pohjan onnistumiselle. Tämän opettelu voi kestää jopa koko sijoituksen ajan. On tärkeää luottaa ja kannustaa sekä ymmärtää, että erehtyminen on inhimillistä.

9.2.3 Elämänhallinnan syveneminen

Opiskelutaitojen ja oppimisen lisääntymisen tavoitteena on saada koulusuoritukset omalle kykytasolle. Psykologi testaa oppimisen edellytykset ja opettajat yhdessä ohjaajien kanssa tukevat nuorta oppimisessa. Huolehdimme siitä, että annetut tehtävät tulevat tehdyksi viime kädessä yhdessä aikuisen kanssa. Tarvittaessa laadimme oppilaalle henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman. Onnistuminen säännöllisessä koulunkäynnissä, myönteinen palaute omasta oppimisesta ja oppimistulosten paraneminen parantavat nuoren käsitystä itsestään oppijana. Tämä lisää nuoren myönteisiä selviytymisodotuksia jatko-opintojen suhteen.

Nuoren sosiaaliset taidot lisääntyvät nuoren saadessa lisää kokemuksia erilaisista tilanteista ja eri ihmisten kanssa selviytymisestä. Työntekijät ohjaavat erilaisia ryhmätilanteita ja retkiä niin, että nuoret toimisivat tilanteen edellyttämällä tavalla. Rauhan säilymiseksi ja toisten huomiointiseksi on tarpeen sopia etukäteen menettelytavoista ja käydä outoja tilanteita ennalta läpi. Ilmapiiiri luodaan sellaiseksi, että nuori voi ottaa puheeksi kaikenlaisia asioita. Nuorten suhteita muihin ihmisiin pyritään kehittämään tasa-arvoisiksi ja vastavuoroisiksi.

Nuoren *osallisuuden selkiytyminen omassa perheessä* ja identiteetin koostuminen edellyttää, että nuori hahmottaa oman kokemuksensa ja uudenlaisen ymmärryksen avulla koko elämänsä tapahtumia. Hän tietää huostaanoton syyt, tuntee elämänvaiheensa sekä hyväksyy vähitellen paremmin omaan elämäänsä liittyviä asioita. Näitä asioita käsitellään nuoren ja vanhempien haastatteluissa, tapaamisissa, neuvotteluissa sekä omaohjaajatuntien elämäkertatyöskentelyssä. Ymmärrys nykyhetkestä perustuu käsitykseen siitä mitä on ollut ja mitä voisi olla: mennyt, oleva ja tuleva ovat kaiken aikaa läsnä tässä ja nyt. Nuoren oman puheen ja muistojen kuuleminen, oman elämänjanan kokoaminen ja puuttuvien tietojen hankinta ovat tärkeitä menneisyyden hahmottamisen keinoja. Yhtä tärkeitä ovat tulevaisuudennäkymät ja tieto siitä miten elämä jatkuu.

Kyky huolehtia omasta terveydestä lisääntyy tiedon, ohjauksen ja kokemuksen myötä. Tavoite on, että nuoren kokemus osakseen tulleesta hyvästä huolenpidosta muuttuu vähitellen kyvyksi huolehtia itse itsestään. Itsearvostuksen lisääntyminen näkyy riskikäyttäytymisen vähenemisenä ja hyvänä olona. Mielenterveyskysymysten asianmukaisesta hoidosta vastaa laitoksen psykologi. Hän ohjaa oppilaan tarvittaessa jatkohoitoon ja kirjoittaa tarvittavat lausunnot. Koulukoti tekee tiivistä yhteistyötä erityisesti Vihdin nuorisopoliklinikan kanssa, mutta terapiapalvelut voidaan järjestää myös oppilaan kotikunnassa, jolloin koulukoti vastaa oppilaan kuljettamisesta esim. viikoittaiseen terapiaan.

Arkielämän taidot lisääntyvät vähitellen. Luottamus siihen, että arki sujuu, syntyy useimmilla nuorilla pian sijoituksen alettua. Tavoitteena on, että nuori huolehtii omista tavaroistaan, tilojen siisteydestä, osuudestaan kotiaskareissa, liikkumisesta käydessään kotona ja raha-asioista. Vähitellen nuorta ohjataan ottamaan näistä asioista enemmän vastuuta ja odotetaan hänen huolehtivan itsenäisemmin mm. koulunkäyntiin liittyvistä velvollisuuksista, ajankäytön suunnittelusta, työharjoittelupaikan etsimisestä ja mahdollisesti kesätyöstä. Hyvät arjen rutiinit luovat pohjan itsenäisempään selviytymiseen.

Ehetymistä edistää se, että nuori saa keskustella aikuisen kanssa onnistumisestaan, omista mahdollisuuksistaan, rajoistaan ja elämänsä hallinnasta ymmärrettävällä tavalla. Onnistuakseen nuori tarvitsee realistiset suunnitelmat ja tukea niiden toteuttamiseen.

9.2.4 Jälkihuoltosuunnitelman syntyminen ja lähteminen

Jatko-opintosuuntautuneisuus lisääntyy sijoituksen aikana lukuisien sitä tukevien toimintamuotojen seurauksena. Sen lisäksi, että nuori kantaa vastuun koulunkäynnistään, hän tutustuu vähitellen työelämään koulun harjoittelujaksojen ja kesätöiden kautta. Usko opiskelusta selviytymiseen, mieluisan ammatin löytäminen ja suunnitelmille saatu lähiverkoston tuki lisäävät motivaatiota ja todennäköisyyttä onnistua. Psykologin antama yksilöllinen ammatinvalinnanohjaus, tutustumiset eri oppilaitoksiin yhdessä opettajan tai omaohjaajan kanssa ja koulutuskokeilut luovat pohjan valintojen tekemiselle yhteishaussa.

Valmius integroitua yhteiskuntaan lisääntyy moniammatillisen yhteistyön avulla. Hyvän lähdön valmistelun tavoitteena on turvata myönteisen kehityksen jatkuminen. Kuntakoh-
taiset jälkihuollon mallit määrittävät lähtökohdat käytettävissä oleville vaihtoehdoille. Mikäli
on tarvetta ja nuoren edun mukaista aloittaa ammatillinen koulutus Vuorelasta käsin, on
sekin mahdollista. Riippumatta siitä, minkä ikäisenä nuori Vuorelasta lähtee, aloittaa oma-
ohjaaja poislähdön valmistelun noin vuotta aikaisemmin. Tärkeitä sovittavia asioita ovat
asumisen järjestäminen, tukitoimet, kesätyö ja tarvittaessa psykiatrinen jatkohoito.

Selviytymisodotukset lisääntyvät nuoren kehittyessä kasvatustavoitteiksi asetetuilla alueilla.
Omaohjaaja arvioi yhdessä nuoren kanssa vuosittain nuoren kehitystä opiskelutaidoissa,
sosiaalisuudessa, arjen hallinnassa ja vastuuntunnossa sekä fyysistä ja psyykkistä terveyttä.

Hyvä lähtö tarkoittaa, että on nuorella on myönteiset selviytymisodotukset ja toiveikkuutta
onnistumisestaan. Sijoituksen aikainen hyvä kiinnittyminen auttaa nuorta irtautumaan ja
itsenäistymään. Teemme nuoren ja perheen kanssa yhteenvedon Vuorelan ajasta loppukes-
kustelujen yhteydessä. Avoimella keskustelulla mahdollistetaan oleellisten asioiden läpikäy-
minen sijoituksen ajalta ja nuorella ja perheellä on mahdollisuus antaa palautetta. Työpro-
sessia arvioidaan myös sosiaalityöntekijän ja omaohjaajan loppuhaastatteluissa.

Tavoitteena on nuorelle tärkeän ihmissuhdeverkoston vahvistaminen niin, että se tukee
nuorta jälkihuollon aikana ja sen loputtua. Joidenkin nuorten toivoma varhainen lähtö si-
jaishuolto paikasta voi olla riski, mikäli toiveen pohjalla on entisistä tunnekokemuksista
nouseva irrallisuuden ja yksinäisyyden kokemus. Myös tulevaisuuden pelko voi johtaa ha-
luun tehdä nopeita ratkaisuja. On erityisen tärkeää, että menettelytavat jälkihuollon suunnit-
telussa vahvistavat nuoren myönteisiä odotuksia tulevaisuudesta.

10. Kriisi- ja ongelmatilanteiden hoitaminen

10.1 Kriisisuunnitelma ja suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkival- lalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Aina lähellä asuminen ja oleminen eivät onnistu tai tapahtuu jotain, mihin aikuisen on puuttuttava. Nuorten ja työntekijöiden turvallisuudesta huolehtiminen on ensiarvoisen tärkeää, joten Vuorelassa vallitsee ehdoton väkivallattomuuden ja toisten ihmisten kunnioittamisen sääntö. Aina näitä sääntöjä ei syystä tai toisesta jakseta noudattaa ja silloin on tärkeää huolehtia kaikkien osapuolien turvallisuudesta ja oikeudenmukaisesta kohtelusta. Vuorelan kriittisten tilanteiden purkumalli velvoittaa asianomaiset keskustelemaan tilanteista ja sopimaan sovittelutavoista. On tärkeää, että ymmärretään missä on toimittu väärin ja miten tilanne voidaan korjata. Jos sääntöjen rikkomuksilla on vaikutusta hoito- ja kasvatussuunnitelmaan, keskustellaan siitä myös huoltajan kanssa.

Vuorelan koulukodille on laadittu **kriisisuunnitelma**, jossa määritellään yleiset turvallisuusohjeet ja toimenpiteet sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteiden sattuessa. **Suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä** sisältää ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän varalta sekä toimintaohjeet näissä tapauksissa. Lähtökohtana on, että yhteisössä kuka tahansa voi joutua kenen tahansa kiusaamaksi. Koko yhteisön ja erityisesti opettajien ja ohjaajien tulee olla valppaana mahdollisten kiusaamistapausten varalta

Suunnitelmat sisältävät:

- yhteystietoja laitoksen sisällä ja pelastusviranomaisiin Vuorelan ulkopuolelle sekä tärkeitä tietoja kiinteistöstä pelastustoimenpiteiden varalle
- ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä kuten: paloharjoitusten järjestäminen ja hälytysjärjestelmän tunteminen, havaittujen vikojen nopea korjaaminen, yleisen järjestyksen ylläpitäminen, turvallisuusohjeiden noudattaminen esim. liikenteessä ja vesillä liikuttaessa ja ohjeita ja välineitä koulukiusaamisen kartoittamiseen sekä ennaltaehkäisemiseen
- määrittelyn työntekijän ammatillisesta roolista suhteessa nuoriin ja toisiin työntekijöihin
- riittävän tiedonkulun varmistamisen kriisitilanteissa
- yleiset turvallisuus- ja toimintaohjeet kriisitilanteiden varalle mm. tapaturmien, sairauksikohtausten, tulipalon tai ulkoisen vaaratilanteen uhatessa
- vastuujärjestys kriisitilanteen hoidossa ja tiedottamisohjeet
- välittömät toimenpiteet tapaturmien, traumaattisten tapahtumien varalle ja selvitys jatkotoimenpiteistä kuten oppilaiden turvallisuuden varmistaminen, asianomaisille tie-

dottaminen, purkukokousten järjestäminen (defusing ja debriefing) ja tarvittavat viralliset tapaturma- ja vahinkoilmoitukset

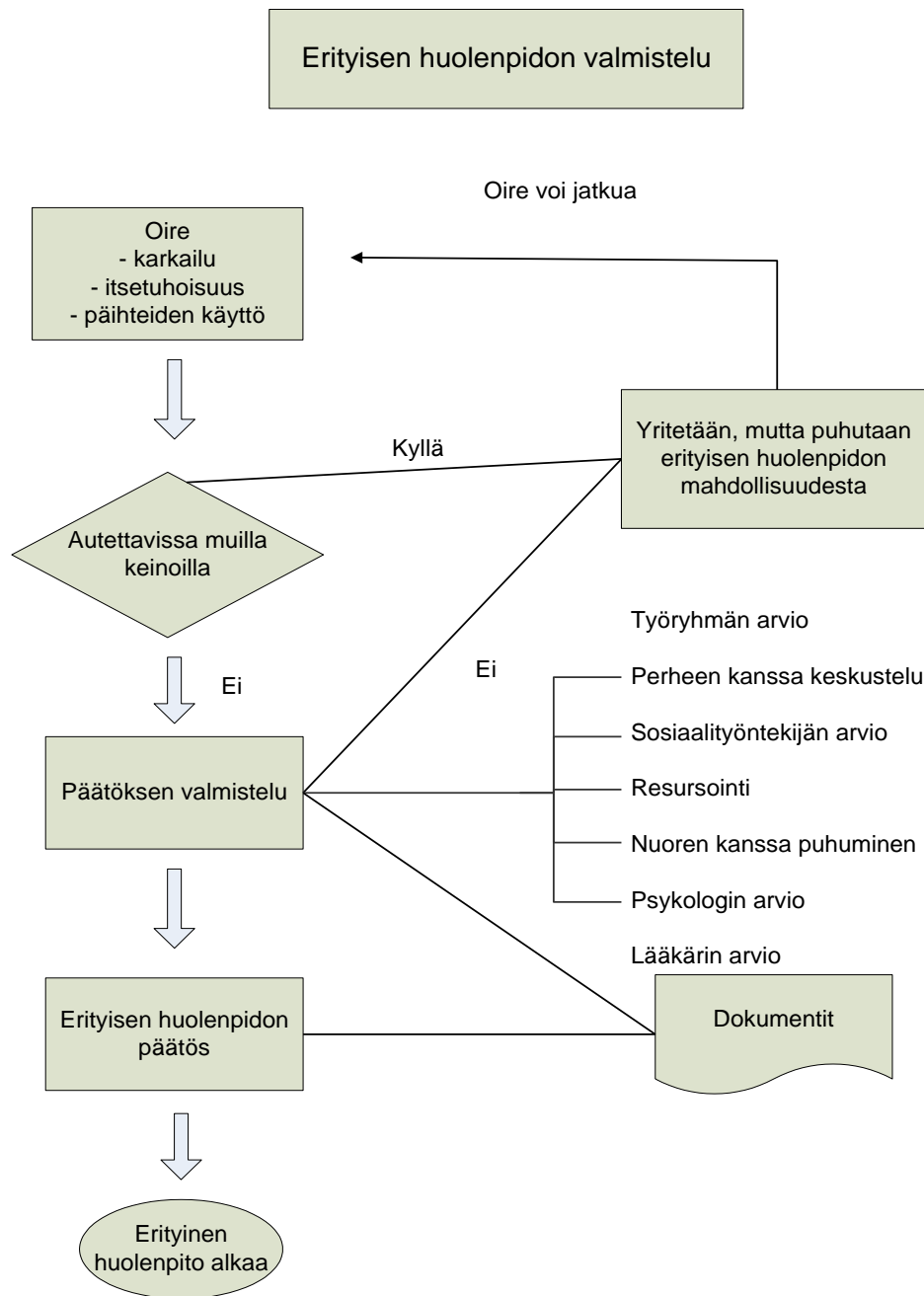
- ohjeen väkivaltilanteen kohtaamisesta ja hoitamisesta. Ohjeen siitä, miten kohdataan nuoren kertomus seksuaalisesta hyväksikäytöstä.
- Ohjeet kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltilanteiden selvittämiseksi, kirjaamiseksi ja seurannan järjestämiseksi

Lisäksi malli sisältää lomakkeita työn tukemiseksi, näitä ovat ”Kriittisen tilanteen seurantalomake” ja ”Kriittisen tilanteen ilmoituslomake”. Turvallisuutta lisäävää on, kun työyhteisön jäsenet tuntevat vastuunsa ja osaavat toimia oikein ja luottamusta herättävällä tavalla vaikeissa tilanteissa.

10.2 Erityinen huolenpito

Koulukotiin sijoitetulla nuorella voi sijoituksen aikana olla akuutista kriisistä johtuen tavanomaista suurempi huolenpidon tarve. Tällöin hän tarvitsee intensiivisempää hoitojaksoa sisäisen turvallisuudentunteen lisäämiseksi. Erityinen huolenpito on nuoren kotikunnan sosiaaliviranomaisen hyväksymä määräaikainen erityisen huolenpidon hoitotoimenpide. Vuorelan johtaja päättää erityisen huolenpidon esittämisestä kotikunnan sosiaaliviranomaisille yhteistyössä työryhmän, opettajien, psykologin kanssa. Nuoren ja perheen mielipide on tärkeä ja yhteinen ymmärrys hoitomuodon tarpeellisuudesta auttaa hoitojakson toteuttamisessa. Erityisen huolenpidon aloittamiseen tarvitaan myös lääkärin suositus ja seuranta. Erityisen huolenpidon tarve ilmenee yleisimmin nuoren voimakkaana oirehtimisena kuten karkailuna, itsetuhoisuutena tai päihteiden käyttönä. Päätöstä erityisestä huolenpidosta ei Vuorelassa yleensä tehdä heti sijoituksen alussa, vaan ensin seurataan vähentääkö sijoitus nuoren oireilua siinä määrin, että myönteinen kehitys voi jatkua.

Seuraavassa kaaviossa esitetään menettelytavat erityisen huolenpidon valmistelussa.

Erityinen huolenpito voi kestää enintään 30 vrk tai erittäin painavista syistä sitä voi jatkaa 60 vuorokaudella. Nuorelle tehdään yksilöllinen kirjallinen erityisen huolenpidon suunnitelma, jossa määritellään hoidon perusteet, tavoitteet ja toteutustavat. Nuoren edistymistä, toteutuneita menettelytapoja, koulunkäyntijärjestelyjä sekä nuoren ja työntekijöiden kokemuksia seurataan viikoittain pidettävässä palaverissa. Samalla tehdään tarkennuksia ja lisäyksiä suunnitelmaan. Vuorelassa on toteutettu erityistä huolenpitoa vierihoidon nimellä

vuodesta 1990 alkaen. Kokemuksemme mukaan vierihoidoista on ollut hyötyä oireilun katkaisemisessa, vaikeiden asioiden kohtaamisessa ja tulevaisuuden uskon lisäämisessä.

11. Tulosten seuranta

11.1 Arvioinnin tarkoitus

Asiakaspalautteen ja arvioinnin tarkoituksena on toiminnan kehittäminen. Arvioinnin kohteena ovat prosessien toteutuminen, niiden vaikuttavuus, tuloksellisuus ja taloudellisuus. Onnistumisen edellytyksenä on selkeät, kaikkien tiedossa olevat tavoitteet joiden saavuttamista voimme arvioida.

Toiminnan kehittäminen arvioinnin ja saadun palautteen kautta lisää uskottavuuttamme sijaishuollon palvelutuottajana. Arvioinnin avulla kerätyn tiedon perusteella valitaan mielekkäitä kehittämisen kohteita sekä hankitaan henkilöstölle tarvittavaa koulutusta.

Arviointimenettely tarkoitus on vahvistaa yhteenkuuluvuutta, ylläpitää motivaatiota sekä edistää sosiaalista sitoutumista toimintaan ja sen kehittämiseen.

On tärkeää käydä säännöllisin väliajoin keskustelua siitä, mitä, miksi ja miten arvioidaan, kuka arvioi ja ovatko tulokset luotettavia ja miten niitä hyödynnetään. Kohteiden valinnalla on merkitystä, sillä mitä arvioidaan, suuntaa toimintaa, siksi myös arviointistrategiaa tulee tarkastella kriittisesti. On varottava ettei nuoria ja työntekijöitä uuvuteta jatkuvalla arvioimisella. Arviointi jää myös hyödyttömäksi, ellei tuloksia analysoida ja tehdä johtopäätöksiä, jotka vaikuttavat kehittämiseen.

11.2 Vuorelan arviointimenetelmiä

Sijoituksen alussa

PROSESSI	MITÄ	MITEN / KUKA VASTAA
nuoren kehitys	lähtötason selvittäminen koulussa	opettaja arvioi
	oppimisen edellytysten selvittäminen HOJKSia varten	psykologiset testit / psykologi erityisopettajan kartoitukset
	nuoren ja vanhempien haastattelu	haastattelu / omaohjaaja / perhetyöntekijä
työprosessi	sijoitusprosessin ja hoidon alun arviointi	itsearviointilomake / omaohjaaja
	tavoitteiden asettaminen	hoito- ja kasvatussuunnitelma ja HOJKS

Sijoituksen aikana

PROSESSI	MITÄ	MITEN / KUKA VASTAA
nuoren kehitys	tavoitteiden seuranta	hoito- ja kasvatussuunnitelma ja HOJKS
	sosiaalisuus arjen hallinta ja vastuunotto fyysinen ja psyykinen terveys	arviointilomake / nuori ja omaoh- jaaja
	oppilaan arviointi	todistus / opettaja
	edistyminen ja tyytyväisyys	itsearviointilomake / oppilas
työprosessi	työyhteisön toiminta	arviointilomake / työryhmät
	yksilötyö	seuranta / omaohjaaja
	oman työn kehittäminen	kehityskeskustelut (työntekijä / esimies)

Lähtöä suunniteltaessa

PROSESSI	MITÄ	MITEN / KUKA VASTAA
nuoren kehitys	tavoitteiden seuranta	hoito- ja kasvatussuunnitelma ja HOJKS
	ammatinvalinta ja suoritustason tarkistus	psykologiset testit
	selviytymisodotukset ja jatkosuunnitelma	arviointilomake / nuori ja omaoh- jaaja
	päätösarviointi	päätöstodistus / opettajat

Loppukeskustelut ja haastattelut

PROSESSI	MITÄ	MITEN / KUKA VASTAA
nuoren kehitys ja työprosessi	arvio tehdystä työstä ja saavutetuista tuloksista eri osapuolten arvioimana	1. nuoren loppukeskustelu / omaohjaaja 2. vanhempien loppukeskustelu / omaohjaaja ja perhetyöntekijä 3. sosiaalityöntekijän loppukysely / vastaava ohjaaja 4. omaohjaajan loppukeskustelu / vastaava ohjaaja

Jälkiseuranta

nuoren kehitys ja työprosessi	nuoren selviytyminen sijoituksen päätyttyä ja saadun tuen arviointi	jälkiseurantahaastattelu / omaohjaaja
-------------------------------	---	---------------------------------------

Sijoituksen alussa (ensimmäisen puolen vuoden aikana)

Nuoren tullessa Vuorelaan varataan riittävästi aikaa muutokseen tottumiselle. Opettajat pyrkivät kuitenkin mahdollisimman pian selvittämään oppilaan lähtötason eri oppiaineissa koulunkäynnin alulle saamiseksi ja ensimmäisen oppimissuunnitelman laatimiseksi.

Nuoren ja vanhempien haastatteluissa käydään läpi nuoren kehityshistoriaa ja sijoitukseen liittyviä asioita ja sijoitukselle asetettuja tavoitteita. Perhetyöntekijä keskustelee perheen kanssa 5 kertaa, jonka jälkeen arvioidaan perhetyön jatko. Haastattelujen sisältöjen ja vuorovaikutuksessa syntyneen luottamuksen avulla päästään siirtymään hoidon syventävään vaiheeseen.

Työprosessista arvioidaan näin alussa sijoitusprosessin onnistuminen ja perhetyön alku sekä hoito- ja kasvatussuunnitelman syntyminen.

Sijoituksen aikana

Psykologi testaa oppimisen edellytyksiä monipuolisesti ja saatua tietoa hyödynnetään nuoren opiskelutottumusten kehittämiseksi vastaamaan omaa suoritustasoa.

Hoito- ja kasvatussuunnitelman sekä HOJKSissa asetettujen tavoitteiden toteutumista arvioidaan neuvotteluissa säännöllisin väliajoin (n. 3 krt/vuosi). Prosessi etenee asianomaisilta saadun palautteen ja yhdessä käytyjen keskustelujen pohjalta.

Hoidon syventävässä vaiheessa omaohjaaja arvioi yhdessä nuoren kanssa vuosittain nuoren sosiaalisuutta, arjen hallintaa ja vastuunottoa sekä fyysistä ja psyykkistä terveyttä struktu-

roidun arviointilomakkeen pohjalta. Tarkoitus on sekä tukea nuoren vahvuuksia että auttaa nuorta kehittämään hänelle vaikeissa asioissa.

Koulun oppilasarvioinnin tavoitteena on auttaa oppilasta muodostamaan realistinen kuva oppimisestaan, vahvuuksistaan ja asioista, joissa hän tarvitsee apua. Oppilaan edistymistä, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin. Arviointi on opetussuunnitelmassa määriteltyjen kriteereiden mukaista. Vuorelan koulussa käytetään numeroarvosanoja (4-10), jotka kuvaavat osaamisen tasoa. Arviointi suoritetaan jaksojen päättyessä tai kun kurssi on suoritettu.

Oppilaat tekevät itsearvioinnin jaksojen päättyessä. Arvioinnin kohteena ovat oppiminen, työskentelytavat ja työrauhan säilyminen. Tämän toistuvan arvioinnin lisäksi pyydetään vaihtelevasti oppilasta arvioimaan numerolla omaa edistymistään ja osaamistaan, suhdetta opettajiin, tyytyväisyyttä opetukseen tai kartoitetaan kouluviihtyvyyttä.

Työryhmät arvioivat vuosittain yhteisön toimintaa, työn laatua ja omaa osuuttaan työryhmän työskentelyssä vuoden välein työryhmäkokouksissa seuraavien kriteereiden mukaan: *toimintatapojen turvallisuus, johtamistyyli, keskustelukulttuuri, kasvatustyyli, arjen ohjaus ja perustarpeista huolehtiminen, perhetyö ja koulunkäynnin tukeminen*. Tarkoitus on, että työryhmät keskustelevat siitä, vastaako toiminta tavoitteita ja tehdään päätelmiä oman osastotyöryhmän tai koulun toimintakäytäntöjen tarkoituksenmukaisuudesta, kehittämistarpeista.

Työntekijällä on mahdollisuus tarkastella omaa työssä kehittymistään lähiesimiehen kanssa vuosittain käytävissä kehityskeskusteluissa.

Lähdön valmistelussa ammatinvalinnan ohjauksen yhteydessä psykologi arvioi tarvittaessa uudelleen nuoren suoritustasoa. Samalla voidaan arvioida onko edistyminen koulussa muuttanut suoritustasoa vastaavaksi.

Hoito- ja kasvatussuunnitelmanneuvotteluissa valmistellaan jälkihuoltosuunnitelma. Nuori ja omaohjaaja arvioivat yhdessä keskustellen suunnitelman käyttökelpoisuutta ja nuoren selviytymisodotuksia ja jatkosuunnitelmia.

Koulun päättöarvioinnissa määritellään, miten hyvin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut perusopetuksen oppimäärän tavoitteet eri oppiaineissa. Oppilas, joka opiskelee yksilöllisen oppimäärän mukaan, arvioidaan HOJKSissa asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Vuorelan peruskoulu on pieni koulu, joten päättöarvioinnin valtakunnallisen yhtenevyyden vuoksi on tärkeää tarkastella oppimistuloksia ja koulun suorittamaa oppilasarviointia verrattuna valtakunnalliseen tasoon. Osallistamalla kansallisiin arviointeihin voimme varmistua siitä, että Vuorelan koulussa saadut numerot ovat valtakunnallisesti vertailukelpoisia.

Loppukeskusteluissa ja jälkiseurannassa saamme palautetta laatuksiteereiden toteutumisesta, hoitoprosessin onnistumisesta ja kehittämistarpeista nuoren, vanhempien, sijoittajakunnan sosiaalityöntekijän ja omaohjaajan kokemana. Loppuhaastattelut ja kyselyt suoritetaan sijoituksen lopussa ja jälkiseuranta ½, 1½ ja 4 vuoden kuluttua sijoituksen päättymisestä. Jälkiseurantaa varten nuori pyydetään käymään Vuorelassa. Tulokset esitellään vuosittain toimintakertomuksessa.

12. Dokumentointi ja asiakirjojen säilytys

Vuorelan asiakasdokumentointi kattaa koko nuoren hoitopolun. Haltuumme kertyy asiakirjoja ajalta ennen sijoitusta ja sen aikana. Hoito- ja kasvatussuunnitelmat sekä lastensuojelulain mukaiset rajoitteet ja pakotteet dokumentoidaan. Kaikki näin syntyvät salassa pidettävät asiakirjat säilytetään nuoren asiakirjakansioissa.

Selkeä dokumentointi mahdollistaa suunnitelmallisen työskentelyn ja tasaisen laadun hoitopolun eri vaiheissa. Dokumenttien avulla tärkeät asiat tehdään näkyviksi ja ne toimivat muistina sekä asioiden varmistuksina. Dokumentit myös mahdollistavat seurannan ja kehittämisen. Asiakasdokumenttien osalta Vuorelassa on laadittu tietosuojalain mukainen arkistointiohjesääntöä noudattava rekisteriseloste, josta käy ilmi mitä asiakasdokumenteja Vuorelassa on, miten ja kuinka kauan niitä tallennetaan ja säilytetään sekä salassapito. Liitteessä 1 on koontilista asiakasdokumenteista.

Asianosaisella on oikeus saada tieto kaikista niistä viranomaisen hallussa olevista asiakirjoista, joissa käsitellään hänen asiaansa. Asianosaisen tiedonsaantioikeuteen ei vaikuta se ovatko kyseessä olevat asiakirjat viranomaisen itsensä laatimia vai onko ne pyydetty muulta taholta.

Lapsen etu voi joissakin tapauksissa vaarantua luovutettaessa lapselle häntä itseään tai hänen perhettään koskevia tietoja. Asiakirjat saattavat sisältää esim. sellaisia tietoja lapsen vanhemmista, jotka voisivat vakavasti vaarantaa lapsen mielenterveyttä tai hänen suhdettaan vanhempiinsa. Vuorelassa nuoren asiakirjat säilytetään siten, että niihin tutustuminen on työntekijän vastuulla.

13. Lopuksi

Olemme laatukäsikirjaa laatiessamme halunneet välittää kokonaiskuvan Vuorelan koulukodin toiminnasta sellaisena kuin sen näemme. Edellytämme itseltämme korkeaa eettisyyttä, vahvaa ammatillista osaamista ja toimintamme läpinäkyvyyttä.

Tämä laatukäsikirja on osa jatkuvaa kehittämisprosessia, jolla pyrimme vastaamaan asettamiimme korkeisiin laatuvaatimuksiin.

Kuvatessamme toimintaamme olemme edenneet yleisestä toimintaympäristön kuvauksesta kohti yksityiskohtaisempien toimintatapojen kuvausta.

Toimiessamme sijaishuollossa on aina muistettava, että laadullamme on viime kädessä oltava ihmisen näköiset kasvot.